UNIVERSITEIT GENT

FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Het dialect van Maldegem in het Vlaamse dialectlandschap

em. prof. dr. Jacques Van Keymeulen
Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGENT
Vakgroep Taalkunde – Nederlands

Basiswerk

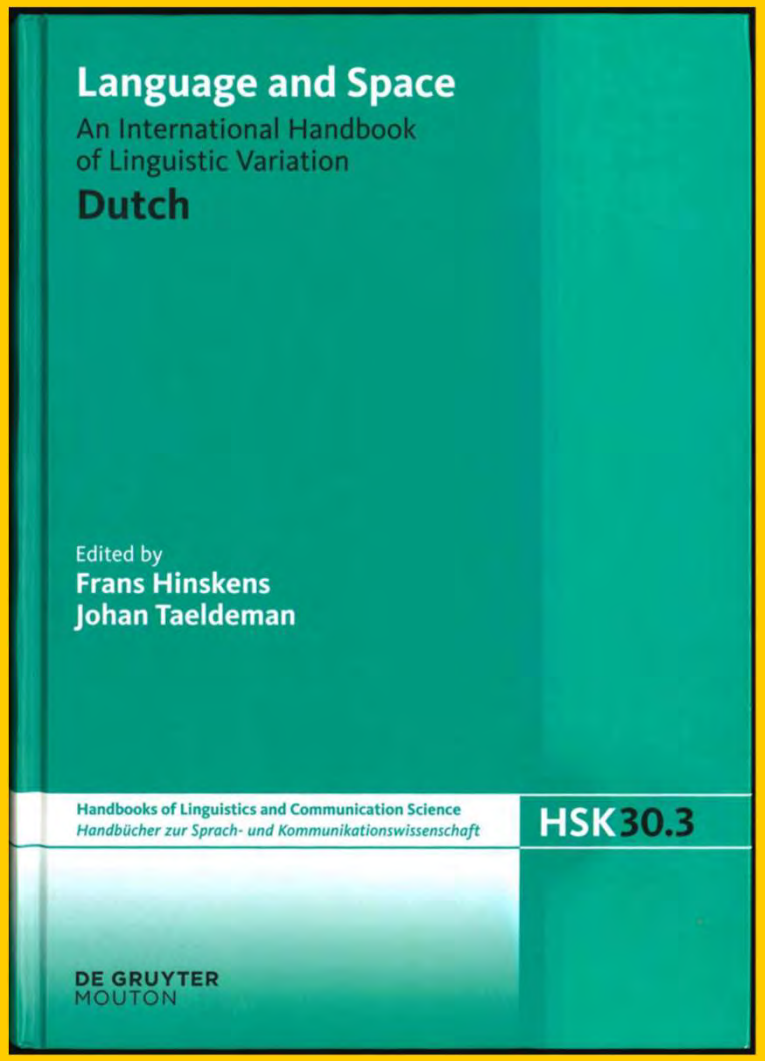
Language and Space
An International Handbook
of Linguistic Variation
Dutch
Edited by
Frans Hinskens
Johan Taeldeman
Handbooks of Linguistics and Communication Science
Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft
HSK30.3
DE GRUYTER
MOUTON

Language and Space
An International Handbook of
Linguistic Variation
Volume 3: Dutch
Edited by
Frans Hinskens
Johan Taeldeman
De Gruyter Mouton

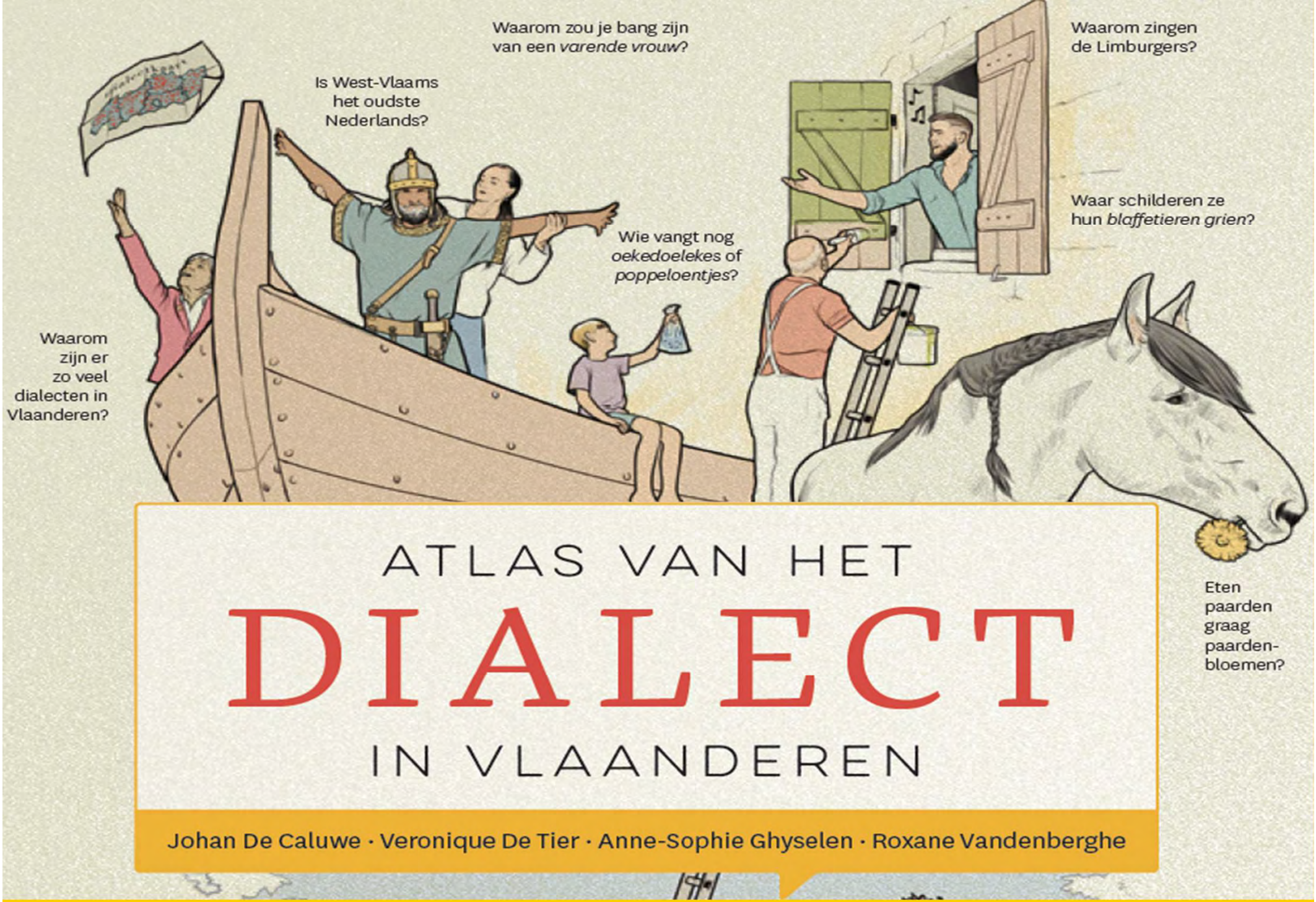

ATLAS VAN HET DIALECT IN VLAANDEREN

Johan De Caluwe · Veronique De Tier · Anne-Sophie Ghyselen · Roxane Vandenberghe

Populariserend boek over dialecten in Nederlandstalig België

Structuur van de lezing

- Inleiding – algemeenheden;
- Materiaalverzamelingen;
- Dialectgeografie – isoglossen;
- Maldegem
  - Maldegem, Kleit, Donk, Middelburg, Adegem

Studies

- Johan Taeldeman (1975), De klankstruktuur van het Kleitse dialekt: een synchrone studie met referenties aan het diachrone en geografische kader. (doctoraat UGent)
- Kathy Rys (2007), *Dialect as a second language: Linguistic and non-linguistic factors in secondary dialect acquisition by children and adolescents*. (doctoraat UGent)
- Sabine Versieck (1989), *Het Maldegemse klanksysteem in het heden en honderd jaar geleden*. (licentiaatsverhandeling UGent)

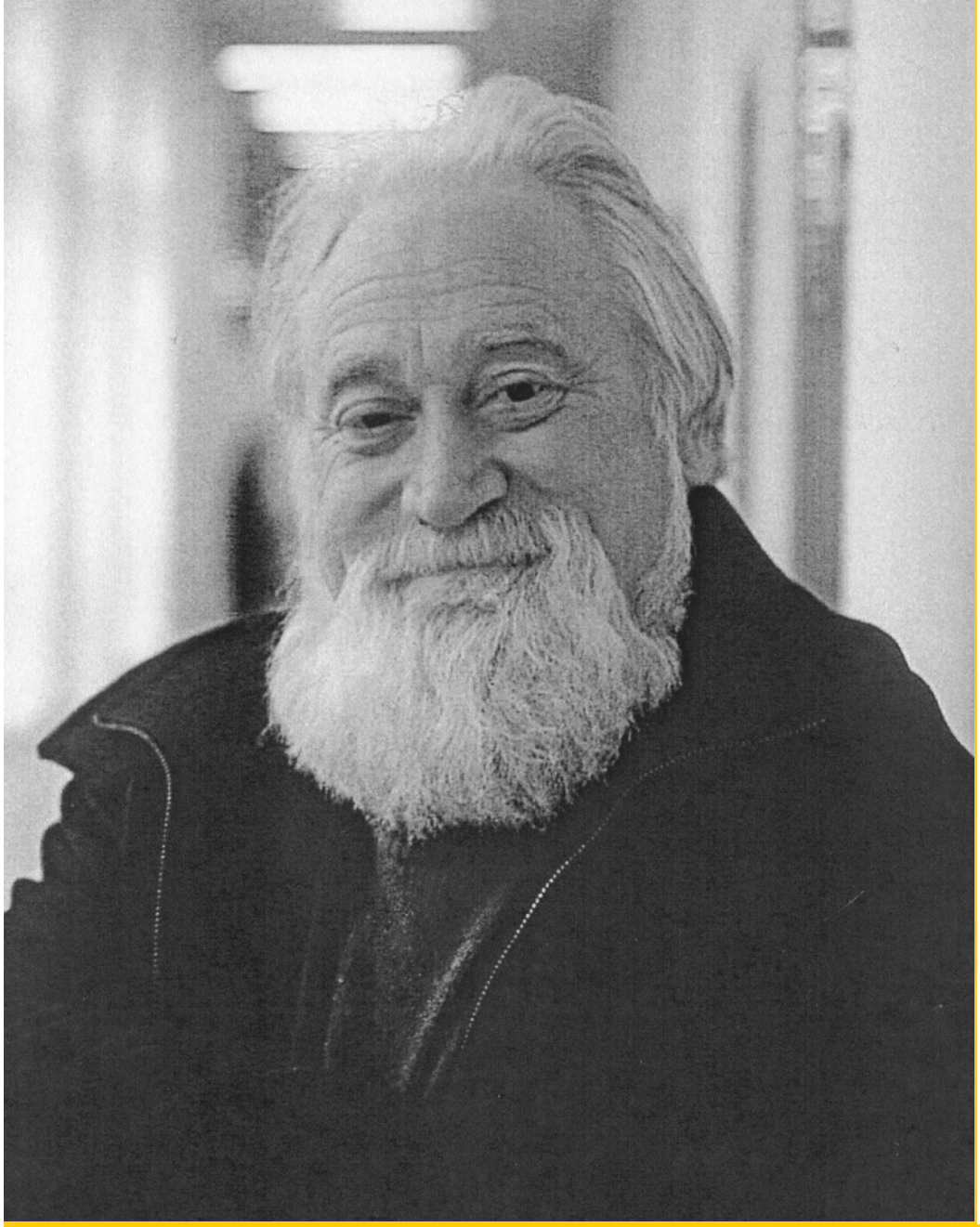

DE KLANKSTRUKTUUR
VAN HET KLEITSE DIALEKT

Een synchrone studie met referenties
aan het diachrone en geografische kader

DEEL 1

Promotor :
Prof. dr. V. F. Vanacker

Proefschrift ter verkrijging van de graad
van
Doctor in de Letteren en Wijsbegeerte,
afdeling Germaanse Filologie
door
Johan TAELDEMAN

oktober 1975

Prof. dr. Johan Taeldeman (1943-2017), Maldegemse dialectoloog uit Kleit.
Professor Nederlandse taalkunde aan de Universiteit Gent.

Variatielinguïstiek

- Homogene dimensie van taal
- Heterogene dimensie van taal
  - Geografische differentiatie (dialecten);
  - Sociale variatie (sociolecten);
  - Situationele variatie (pragmatiek);
  - Etnische variatie (etnolinguïstiek).

Wat zijn dialecten niet?

- Verbasterde vormen van cultuurtaal;
- Linguïstisch minderwaardig;
- Communicatief minderwaardig;
- Sociaal minderwaardig;
- Zuiver / typisch / uniek / echt;
- Uit te roeien taalvariëteit.

Wat zijn dialecten wel?

- Natuurlijke talen;
- Orale talen;
- Niet-genormeerde talen;
- Geografisch gedifferentieerd;
- Door een cultuurtaal overkoepeld, maar gaan daar NIET op terug.

Dialectologie als wetenschap

- Analyse van ‘natuurlijke talen’: elk dialect heeft een taalsysteem;
- Reconstructie van oude taalfases
  - Historische teksten
  - Hedendaagse dialecten;
- Studie van taalverandering;
- Dialectgeografie: studie van geografische taaldynamiek;
- Vanaf tweede helft 19de eeuw;
- Dominante richting tot jaren 70 van 20ste eeuw.

Verminderde belangstelling

- Dialecten verdwijnen > tussentalen (nu: sociolinguïstiek);
- Taalkunde als ‘theoretische’ wetenschap >< taalbeschrijving (>< documentatie);
- Verengelsing van de wetenschap;
- Materiaalverzamelingen openbaar maken.

Eerste wetenschappelijke studie voor een Zuid-Nederlands dialect: prof. J Vercoullie van de UGent (1885).

ONZE VOLKSTAAL,

TIJDSCHRIFT GEWIJD AAN DE STUDIE DER

NEDERLANDSCHE TONGVALLEN,

UITGEGEVEN MET ONDERSTEUNING DER

Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

ONDER TOEZICHT VAN

PROF. DR. H. KERN

GEREDIGEERD DOOR TACO H. DE BEER.

MET MEDEWERKING

VAN

Prof. Dr. P. J. COSIJN te Leiden, Prof. Dr J. H. GALLÉE te Utrecht,
Prof. Dr. B. SYMONS te Groningen en
Prof. Dr. J. BECKERING VINCKERS te Groningen.

II.

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
SEMINARIE NEDERLANDSE TAALKUNDE
EN VLAAMSE DIALEKTOLOGIE
Blandijnberg 2 - B-9000 GENT (België)

KUILENBURG,
BLOM & OLIVIERSE.
1885.

**Prof. Jozef Vercoullie,
Universiteit Gent**

Ook gepubliceerd in de Digitale Bibliotheek van de Nederlandse Letteren (DBNL)

EERSTE HOOFDSTUK.

Inleiding.

§ 1. Het Westvlaamsch.

„De West-Vlamingen, omtrent een millioen in getalle, wonen langs de zee, bewesten de Oost-Vlamingen aan de eene zijde, benoorden de Franschen en de Walen aan de andere.

„De scheidslinie tusschen de West- en de Oost-Vlamingen loopt van de zee bij Sluis langs Lapscheure, S. Jooris, Ruisselede, Caneghem, Aarseele, Marckeghem, Wacken, tot aan Vive S. Baafs op de Leie; van daar klimt zij langs dezen stroom opwaarts voort door Harelbeke, Kortrijk, en Meenen, tot aan Wervick.

„De scheidslinie tusschen de West-Vlamingen en de Franschen met de Walen, loopt van de zee bij Grevelinge langs de A tot bij S. Omaars; van daar langs Renescheure, Boeseghem, Nieuw Berquin, Steenwerck, Ploegsteert, Waassen aan de Leie, en van daar met dezen stroom voort tot aan Wervick"

Het Westvlaamsch vervalt in drie onderdialekten, die „wegens den tongval of de stembuiging in de rede verschillen. De tongval immers is eentonig en zonder voois (zangerigheid) in 't Brugsche Vrije en in de Kasselrije van Kortrijk, zangerig en gezwind in Veurne-ambacht en 't Poperingsche, nog gezwinder maar een weinig verkept [1]) verder in Fransch Vlaanderen. De hoofdbijzonderheid van 't dialekt van Veurne-Ambacht en 't Poperingsche tegenover de twee andere, is 't vervangen van 't voorvoegsel *ge* bij de deelw. door *è*, — en van het Franschvlaamsch dialekt, het uitspreken der *sch* als de Fransche *ch* [2]).

„Thans heeft het Westvlaamsch eene tamelijk rijke letterkunde,

---

[1]) Verkept spreken = spreken op een flauwzoet toontje, lijk verkepte kinderen doen. *(L. De Bo: Idioticon.)*

[2]) Inleiding van De Bo's Westvlaamsch Idioticon.

Materiaalverzamelingen

Gepubliceerd in **Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren** (DBNL)

ALGEMEEN

NEDERDUITSCH EN FRIESCH

DIALECTICON

DOOR

JOHAN WINKLER.

EERSTE DEEL.

STAATSUNIVERSITEIT TE GENT
07839 - 4 APR 1963
FACULTEIT DER WIJSBEGEERTE EN LETTEREN
DIALECTOLOGIE

'S GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF.
1874.

166. De gelijkenis van den verlorenen zoon in den tongval van het dorp Maldeghem.

Medegedeeld door mevrouw de wed^{w}. Courtmans-Berchmans, letterkundige en hoofdonderwijzeres te Maldeghem. Maart 1873. (In nederlandsche spelling.)

11. Der woar ne keerke nen ruike man, die tweeë zeuns oa.

12. De menste van de tweeë vroeg z'n part van 't gone ee loater moste deelen.

13. Ee gonk doar mee nor 'n ver ofgelegen land, en ee oat ze geld ep en overdoad.

14, 15. Tons kwoam er ongersnued en da' land, en ee woar gedwongen van de zweuns te wachten.

16. En ee mocht nog van de zweunskost nie mee eten; en ee en weste nie woar el noar toe.

17. Tons begost ee te zechten en ee zei: oeveel dagieren en m'n voaders eus meugen eulder goeste broad eten en ek goan doad van ongere.

18. Tons keerde ee noar z'n voader weere, viel ep z'n kniens en ee zei: voader! ek en mesdoan tegen den emel en tegen oe.
19. Ek en zeun nie meer weerd da' je mij oewen zeune noemt.

167. De gelijkenis van den verlorenen zoon in den tongval van het gehucht Kleit.

Medegedeeld door mevrouw de weduwe Courtmans-Berchmans, letterkundige en hoofdonderwijzeres te Maldeghem. Maart 1873. (In nederlandsche spelling.)

Der woar 'ne keerke ne reeke man mat twee zeens. De jongste vroeg zeen deelenge en ee genk noar e vrem land en ee dee zeen geld ep. Tons kwam er ongersnued en da' land en ee most de zweens wachten. En oas ee gewrocht oa, mocht ee zeenen onger nie stellen oan de zweenskost. Tons begost ee betterleek te schreemen en ee zeie: en meen voaders ees zeen er veel dagieren die broad een mat de machte, en ek bazwuike van ongere. Tons keerdeg' ee weere noar zeen voadere; ee viel ep zeen kniens en ee zeie: voadere! ek en ben nie meer weerdeg oewen zeene te zeen, want ek een mesdoan tegen den emele en tegen oe. Zeen voadere woare blij dat ee doar woare; ee vielt em om den nekke en ee dee en vet koalf slachten om kermesse t' auwen van blijschap omda' zeene zeene gekomme woare. Moar den auwsten broere woare doar kwoad omme, dat ee akkes broave geweest woare en dat zeen voader veur em nie en deeë. Moar de voader zeie: meen kend! loat ons blije zeen, want oe broere woare doad en ee es varrezen ee woare varloren en ee es weer gekeerd.

Enquête van P. Willems KULeuven (1885)

- 351 dialectvragenlijsten in boekvorm;
- Elke vragenlijst bestaat uit 59 pagina's met een 4.200-tal trefwoorden in het Standaardnederlands en gegroepeerd in 32 'instructies';
- Per volledig ingevulde enquête leverde dat niet minder dan 15.000 antwoorden op;
- Ingescand door de Koninklijke Nederlandse Academie voor Taal en Letteren (KANTL, Gent).

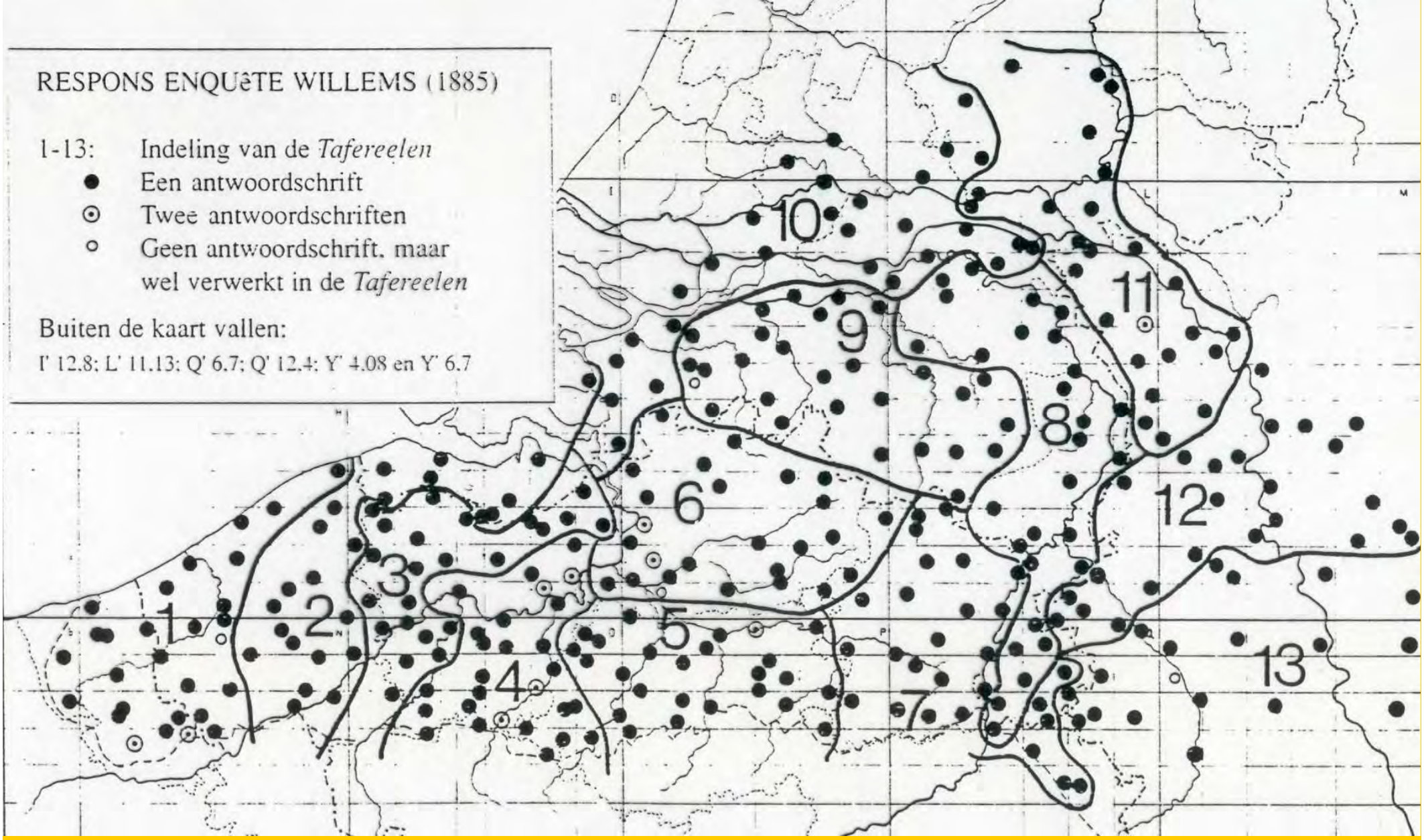

Verspreidingskaart voor het Materiaal Willems

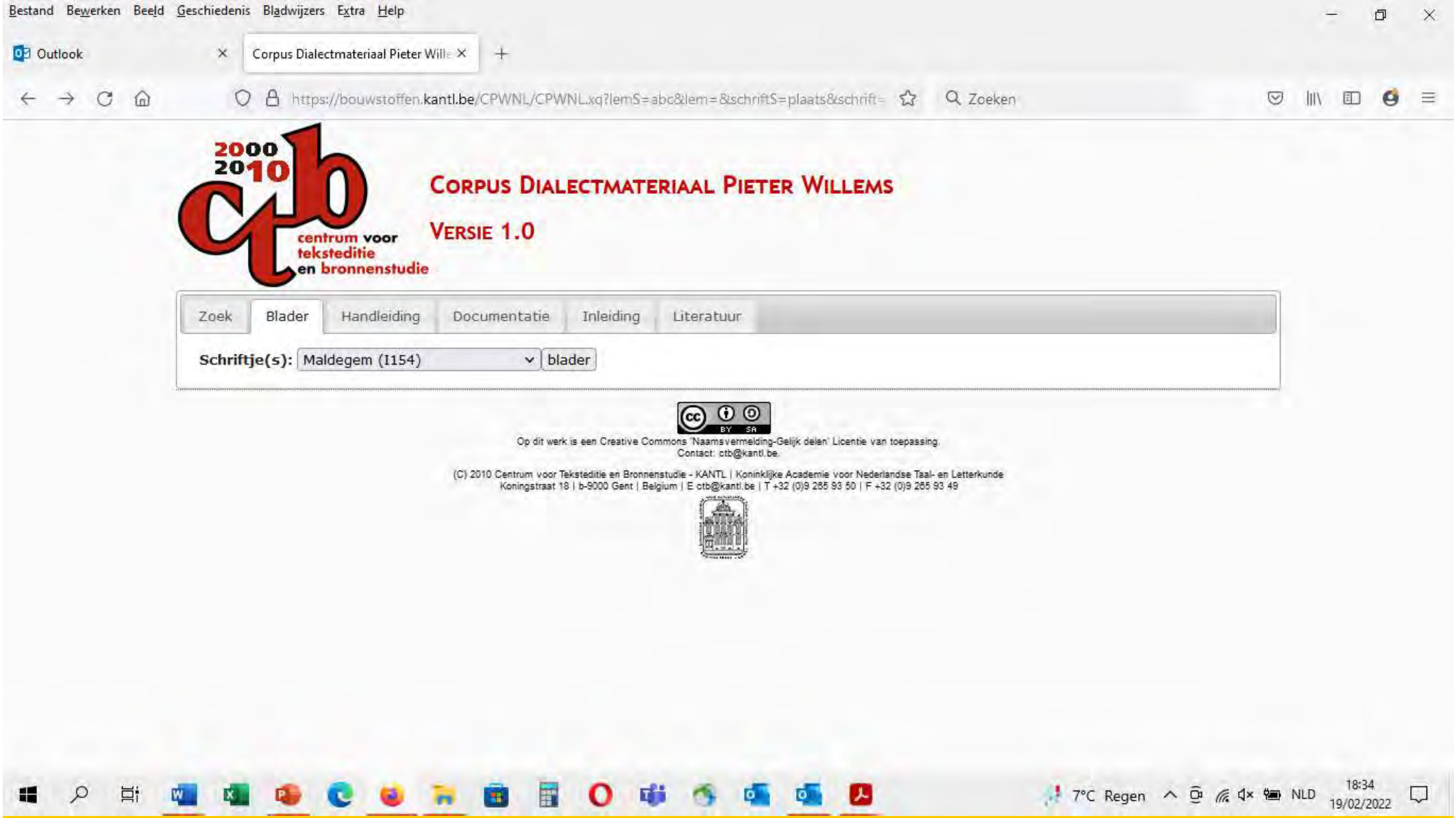

Zoekvenster van Dialectmateriaal Willems; er zijn schriftjes voor Maldegem en Middelburg

48%

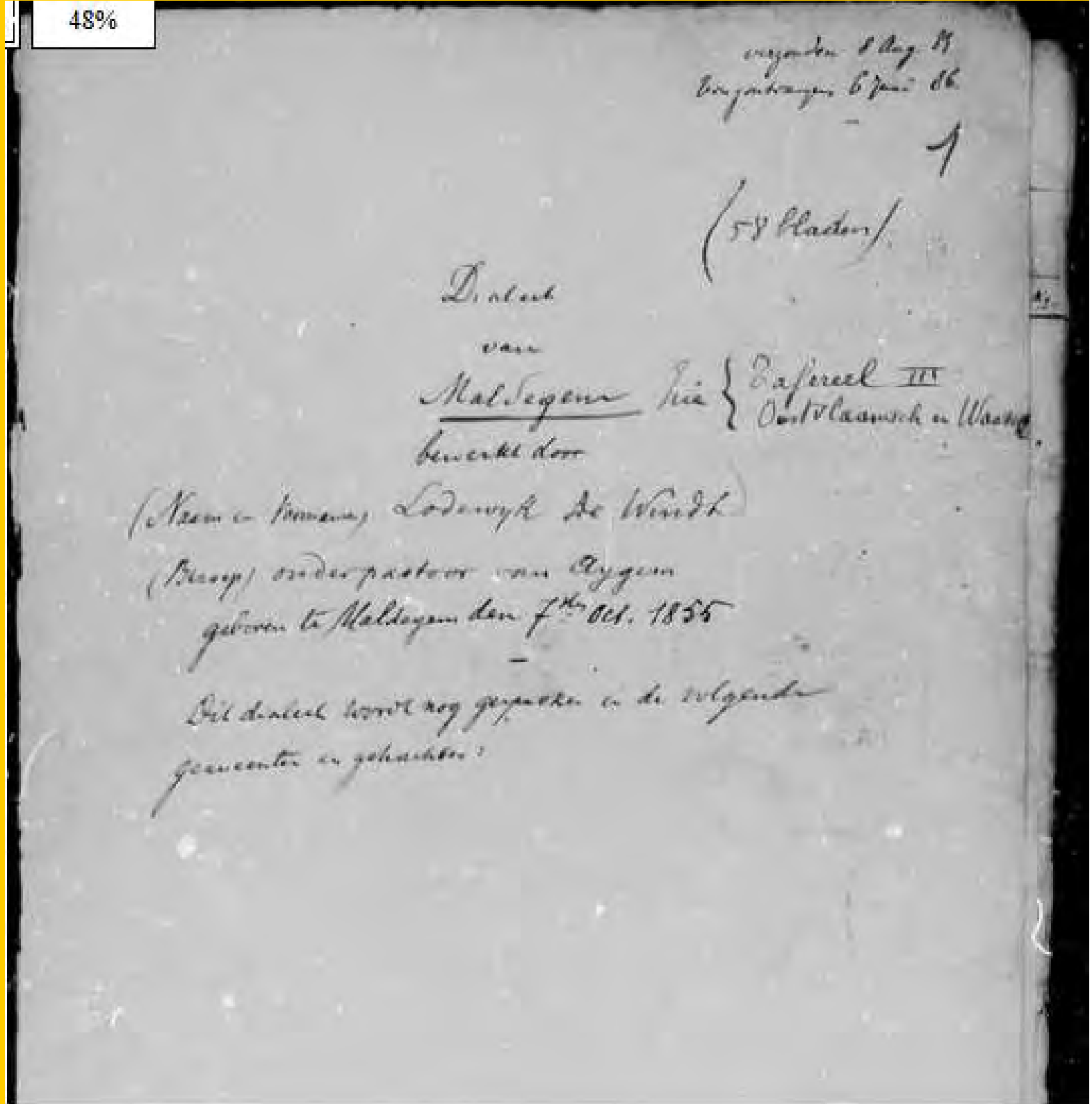

ingezonden 8 dag 86
binnengekomen 6 juni 86

1

(58 Platen)

Dialect
van
Maldegem Kie { Bafeneel III
Oostvlaamsch en Waasch
bewerkt door
(Naam en toenaam) Lodewyk De Windt
(Beroep) onder pastoor van Oygem
geboren te Maldegem den 7den Oct. 1855

Dit dialect werd reeds gesproken in de volgende gemeenten en gehuchten:

Boekje voor het dialect van Maldegem (1886). Invuller: Lodewijk De Windt

[p. 1]
[p. 2]
[p. 3]
[p. 4]
[p. 5]
[p. 6]
[p. 7]
[p. 8]
[p. 9]
[p. 10]
[p. 11]
[p. 12]
[p. 13]
[p. 14]
[p. 15]
[p. 16]
[p. 17]
[p. 18]
[p. 19]
[p. 20]
[p. 21]
[p. 22]
[p. 23]
[p. 24]
[p. 25]
[p. 26]
[p. 27]
[p. 28]
[p. 29]
[p. 30]
[p. 31]
[p. 32]
[p. 33]
[p. 34]
[p. 35]

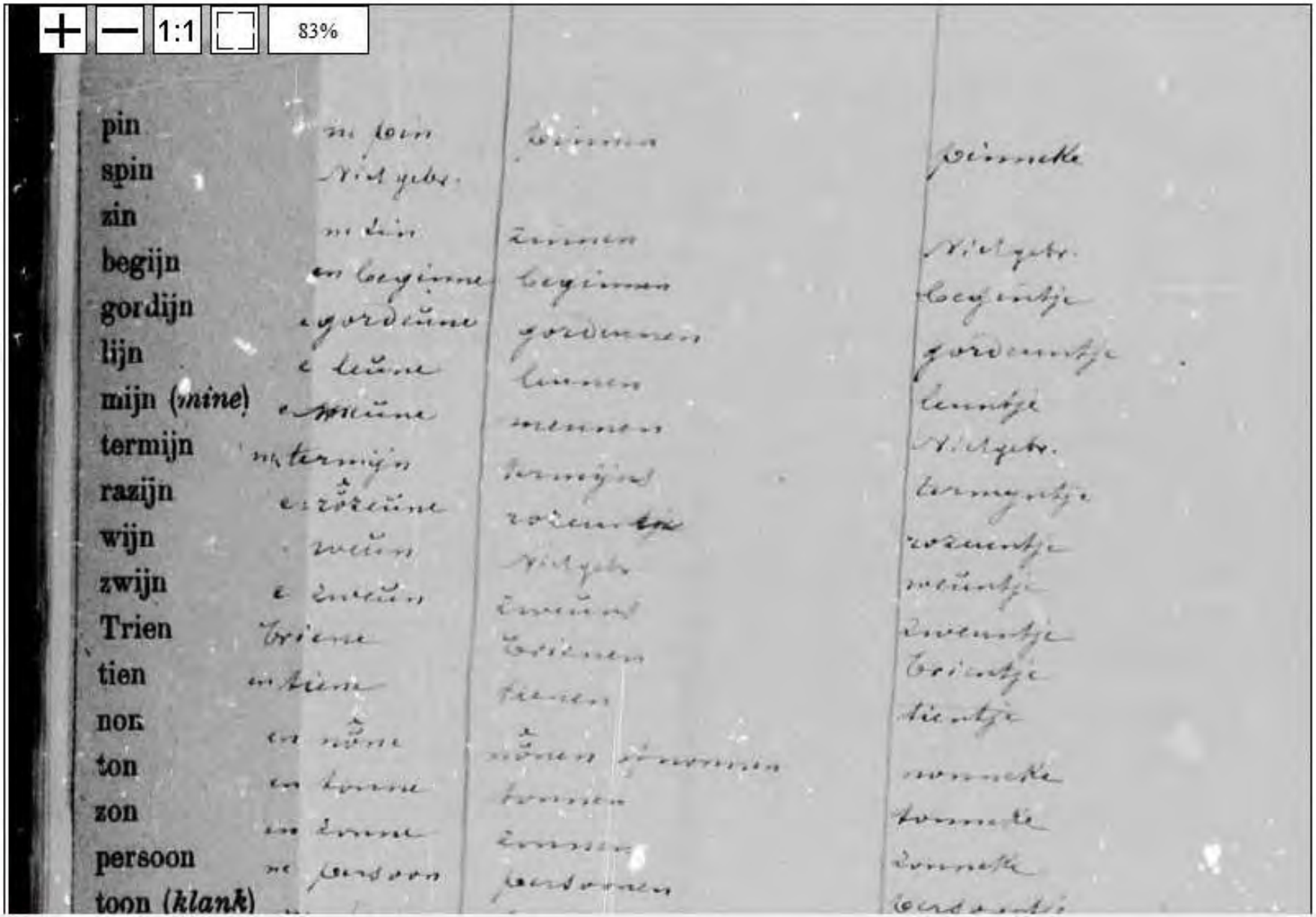

pin	m pinn	pinnen	pinnetje
spin	Nietgeb.		
zin	m zin	zinnen	Nietgeb.
begijn	en begijnne	begijnen	begijntje
gordijn	e gordijne	gordijnen	gordijntje
lijn	e lijne	lijnen	lijntje
mijn (*mine*)	e mijne	mijnen	lijntje
termijn	m termijn	termijnen	Nietgeb.
razijn	e rozijne	rozijnen	rozijntje
wijn	wijn	Nietgeb.	wijntje
zwijn	e zwijn	zwijnen	zwijntje
Trien	Triene	Trienen	Trientje
tien	m tiene	tienen	tientje
non	en nonne	nonnen	nonnetje
ton	en tonne	tonnen	tonnetje
zon	en zonne	zonnen	zonnetje
persoon	m persoon	personen	personetje
toon (*klank*)			

Materiaal Willems voor het dialect van Maldegem

Vragenlijsten Zuid-Nederlandse Dialectcentrale

- Prof. L. Grootaers (KULeuven);
- Wou een dialectwoordenboek maken voor heel Nederlandstalig België;
- Vragenlijsten uitgestuurd tussen 1922 en 1955;
- Gegevens worden nu opgenomen in Woordenboek van de Vlaamse Dialecten.

Eerste ZND-lijst

Lijst Nr. 1 *(Uittreksel)*

1. Zwarte aalbes (Fr. *groseille noire, cassis*)
2. aambeeld (Fr. *enclume*)
3. aardbei, aardbes (Fr. *fraise*)
4. abrikoos
5. adem, ademen
6. ajuin (M.)
7. anjelier (Fr. *oeillet* ; soms noemt men ze «genoffel» of «giroffel»)
8. geef mij een armvol (O.)
9. azijn
10. baktand (dikke tand achter in den mond)
11. hij heeft er geen besef, geen benul van
12. een beukenootje
13. een bijenkorf
14. de meisjes bikkelen
15. ik bind, wij binden
    ik bond, wij bonden
    ik heb het vast gebonden
16. een blad (van een boom)
    twee bladeren
17. een blaffetuur
18. een blonde vrouw
19. een boekweiten koek, een pannekoek
20. hoe heet een wagen om boomen te vervoeren ?

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
TE LEUVEN

Zuidnederlandsche Dialectcentrale

I 154 b

Lijst 34.

Bijvoegsel bij de *Mededeelingen van de Zuidnederlandsche Dialectcentrale*, 1940, Nr. 2-3.

a) *Naam van de gemeente waar dit dialect wordt gesproken :* Donk-Maldegem

b) *Provincie :* Oost-Vlaanderen.

c) *Naam van den dialectspreker :* Paul De Ceuninck

d) *Leeftijd en beroep :* 19 j. student, N S N

e) *Geboorteplaats :* Donk-Maldegem.

f) *Adres van den inzender :* Breezendedreef, 3. Donk-Maldegem.

N. B. — Lees eerst de aanwijzigingen op de ommezijde.

Hieronder vertaling in dialect :

1. Esch(doorn) of ahorn. — Boom met handdeelige bladeren en trossen geelgroene, sterkriekende bloemen ; de vrucht is van twee vleugels voorzien, zoodat de wind ze doet neerdwarrelen. — (Fr. *érable* ; Lat. *acer pseudoplatanus*). — Enkele namen : *aschdoorn, flikkerkesboom, klautereer, pilaan, wielekensboom*, enz.).	1. nen essenen
2. Anemoon. — Boschplant met witte bloemen, van buiten roodachtig ; wordt ook in den tuin gekweekt. — (Fr. *anémone* ; Lat. *anemone nemorosa*). — Enkele namen : *Duivelsbeck, duivelsklauwen, koekoekskruid, rappelbloem, wertenbloem, wild vuurkruid, witte boterbloem*, enz.	2. dievèlsklauwn.
3. Een ooglid, de oogleden (deksel van het oog).	3. schele
4. *a)* Dikke wenkbrauwen (haarbogen op het voorhoofd).	4. *a)* groote wenbrauwn.
a) Lange wimpers (haartjes aan de oogleden).	4. *b)* lange pe~~d~~nkers.
5. « Ik heb buikpijn ».	5. k'ein beukpeune.

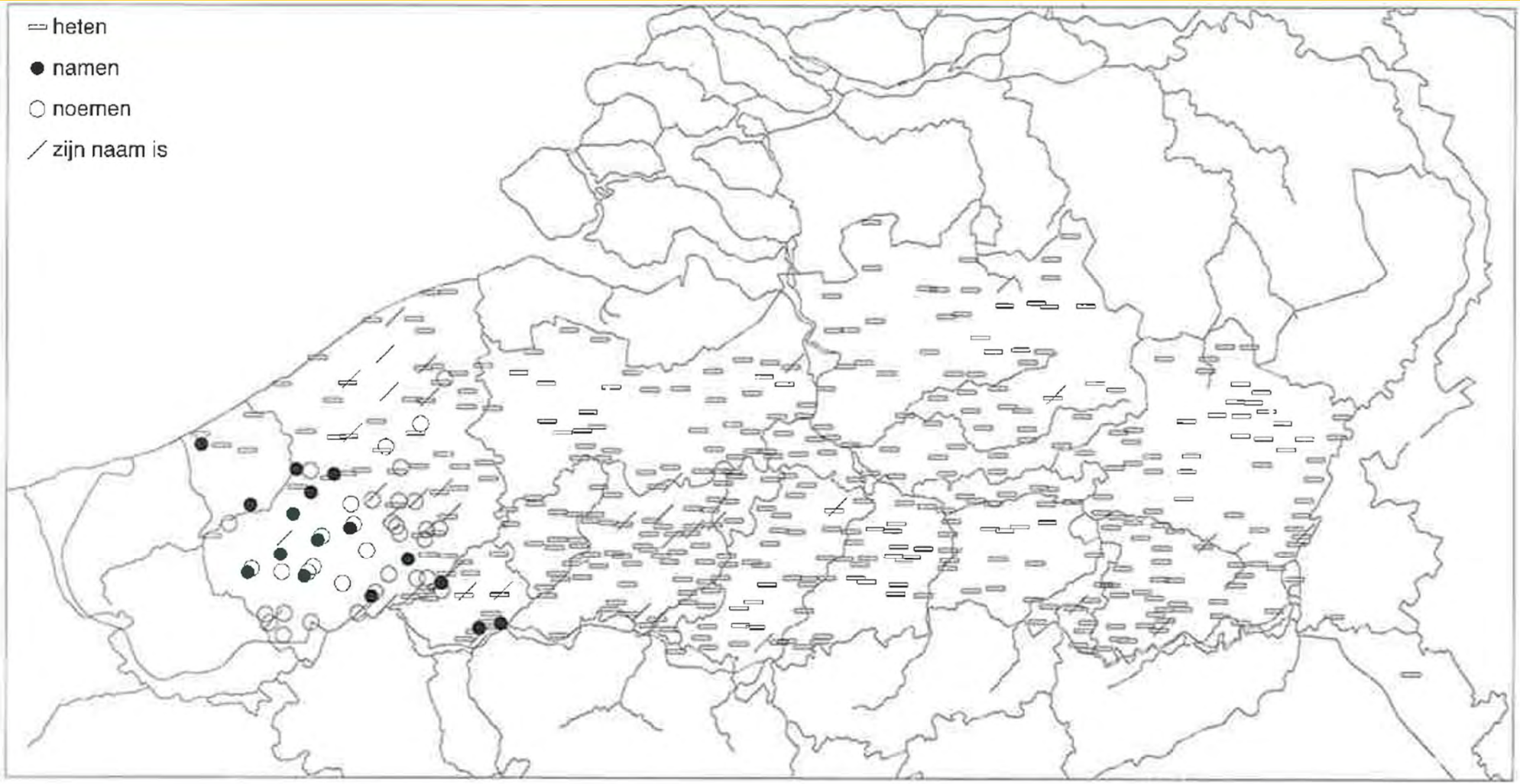

ZND-vraag 35, 3 (1941) : “Eigenlijk heet hij Frans”.

***Heten / noemen*-kaart (De Grauwe 2014)**

Reeks Nederlandse Dialectatlassen (RNDA)

- Prof. E. Blancquaert (UGent);
- 1925-1981;
- 141 zinnetjes / woorden;
- 1965 gemeenten;
- Basis voor honderden studies.

http://www.dialectzinnen.ugent.be/

Reeks Nederlandse Dialect...

200 JAAR UNIVERSITEIT GENT

REEKS NEDERLANDSE DIALECTATLASSEN

Search

HOME | REEKS NEDERLANDSE DIALECTATLASSEN | ZINNEN IN HET NEDERLANDS | TRANSCRIPTIES | PUBLICATIES | PROJECT

Reeks Nederlandse dialectatlassen

De dialectzinnen online

De Reeks Nederlandse Dialectatlassen (RND) is het geesteskind van prof. E. Blancquaert van de Gentse Universiteit en bevat de transcripties van 141 zinnetjes die voor 1.956 plaatsen in het Nederlandse en Friese Taalgebied in het plaatselijke dialect zijn vertaald en door een taalgeleerde fonetisch zijn genoteerd. De onderneming, waaraan talrijke vakgenoten in Nederland en Vlaanderen hebben meegewerkt, duurde meer dan een halve eeuw en resulteerde in een verzameling van meer dan een kwart miljoen dialectische zinnen, die nu voor het eerst digitaal ter beschikking worden gesteld. Lees meer...

Foto: Edgard Blancquaert (1894-1964)

Professor Nederlandse Taalkunde Universiteit Gent (1925-1957)
Minister van Openbaar Onderwijs (1939)
Rector UGent (1944-1947)

Zoek een gemeente

Search

FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Log in | 2017 Ghent University

Reeks Nederlan... | Postvak IN - Jac... | Skype | Taalunie - Raal ... | NL | 11:05

www.dialectzinnen.ugent.be = de Reeks Nederlandse Dialectatlassen (scans online)

Maldegem, Adegem, Middelburg en Kleit opgenomen.

VRAGENLIJST

1. Als de kiekens (1) een steekvogel (2) zien hebben ze schrik (zijn ze bang).

   (1) kippen. (2) sperwer.

2. Mijn vriend is de bloemen gaan gieten.
3. Tegenwoordig spinnen ze niet meer dan met machines.
4. Spitten is lastig werk.
5. Op dat schip kregen ze beschimmeld brood.
6. De timmerman heeft een splinter in zijn vinger.
7. De schipper likte zijn lippen af.
8. In de fabriek is niets te zien.
9. Kom (jij) hier (mijn) kindje, (kom).
10. Baas, tap ons vier pinten bier; pintjes.

Vragenlijst Reeks Nederlandse Dialectatlassen (eerste 10 zinnen van 141)

Adegem (I 155)

1. ʊz - *of* : ʊn dundərs nə stækfø.əl zi.n zɛ.n zə ṣʃɔ.w
2. mɛnə kɑmərɔ.ət ɛəz də blʊm̩ː gɔ.m bəgi.t̬n
3. nœ.j spɪən̩ː zə nijɑ̃ndərs mɪr ʊf meˤ mɑṣinː
4. spʌt̬n ɪs lɑstəX | wɪərək |
5. ɔp̬ dɑ sXe.p kre.ən zə bəsXɪəməld bryət
6. dən tæmərmɑn e. nə splĩntərə ĩ.n zənə vɪˤːərə
7. də sXɪbərə læktəgə zə lɪ.əpn ɑ.f
8. ɪn di fɑbrik̬ ən ɛəstər ni.ts tə zi.nə
9. kũmd əkɪr i.r mɛˤ ki.ntʃə | *ook* - jʊŋkskə (*id. voor meisjes*) - nə knæ.Xtəjũ.ən - ə mɛ.sjũ.ŋk
10. bʊ.ɪs tɑpt ɔs nəkɪr vi.r pĩə̃ntn bi.r | pɪˤ.ntʃəs |

Verzameling Dialectbanden UGent

- Initiatief van W. Pée en V.F. Vanacker (UGent);
- Jaren 60 en 70 van vorige eeuw;
- 783 banden voor 550 gemeenten;
- Ongeveer 45 minuten interview bij
  - Non-mobile Old Rural Male (NORM-informanten) =
  - Honkvaste, oude, mannen van het platteland;
- Basis voor vooral syntactisch onderzoek;
- Wetenschappelijk belang wordt steeds groter.

Prof. Willem Pée

Prof. Valeer Vanacker

Verspreidingskaart

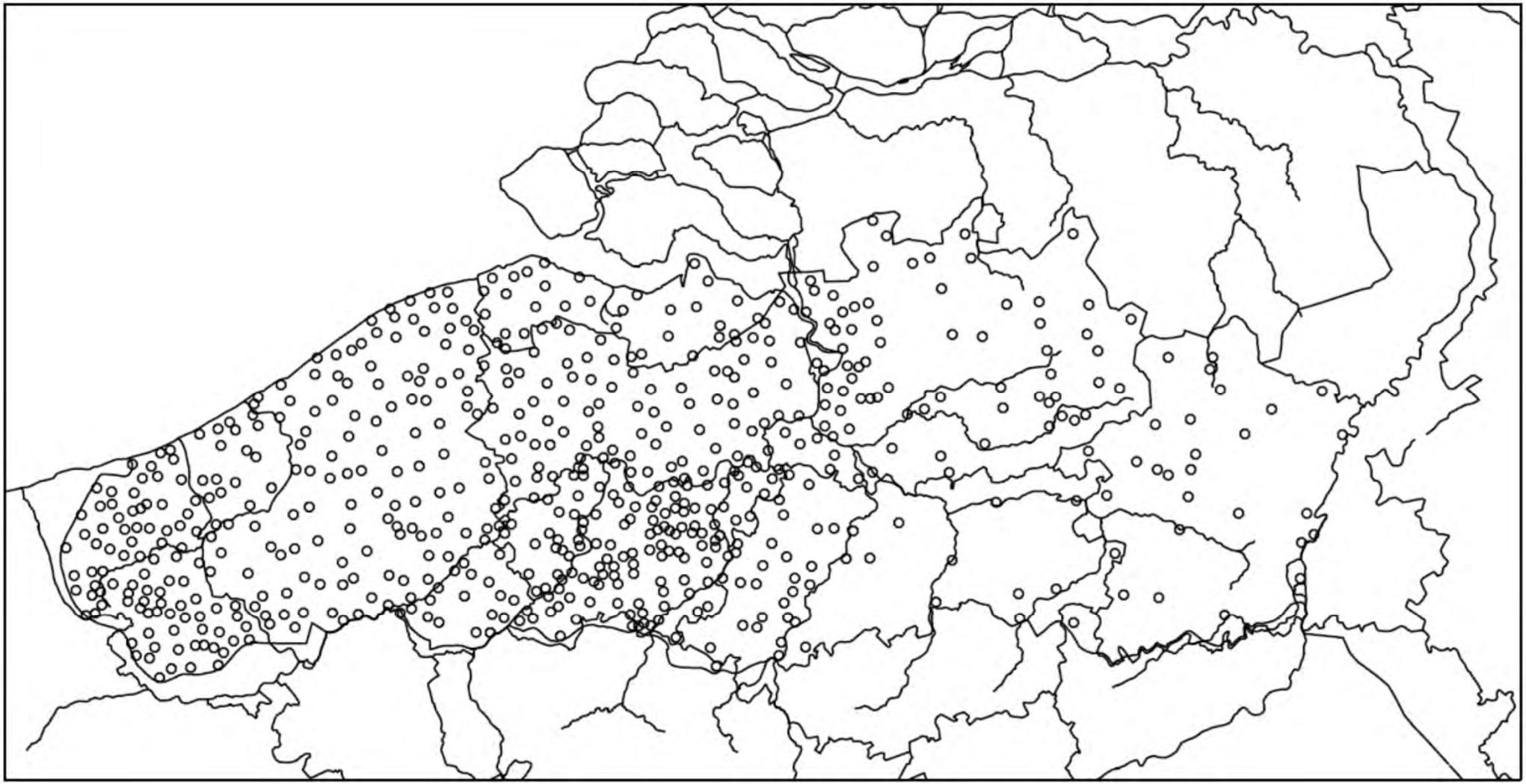

Mail Lite
Mail Lite

Plaats: KLEIT II

Datum: 26-2-64

Bandnummer: I 154a

spoor: Vol.

snelheid 19

Duur: 46

Opnameleider:

Tzelman
Stud. v. Kand.

Opgenomen door:

Vanacker
De Groote

Aantal sprekers: 1

Naam en voornaam: VAN LANTSCHOOT, Hyppolit.

Geboorteplaats: Kleit

Geboortedatum: 87

Woonplaats: Kleit.

Waar verbleven: Kleit. - Frankrijk (2 j.) - Duitsland (6 m.) - ~~Holland (3 m.)~~ Holland (3-4 j.) Elke zomerlang (Kleit) - Amerika. (13 j.) → Kleit.

Beroep: Bezembinder - Landbouwer - Landarbeider (vóór 14) ~~a~~

Plaats waar beroep wordt uitgeoefend: cfr. hierboven.

Geboorteplaats van vader: Kleit.

Beroep van vader: Bezembinder.

Geboorteplaats van moeder: Kleit.

Geboorteplaats van echtgeno(o)t(e):

Welk dialekt spreekt de spreker volgens eigen opvatting:

Onderwerp van het gesprek:

Metadata voor Kleit (I 154a)

Metadata voor Crochte (Frans-Vlaanderen; N7)

Plaats: CROCHTE

Datum: 13-11-66

Bandnummer: N7

spoor: Vol - Telef.

snelheid: 19

Duur: 48 min

Opgenomen door: Vanacker

Opnameleider: Vanacker

Aantal sprekers: 2

Naam en voornaam: THIBOUX Maurice.

Geboorteplaats: Crochte

Geboortedatum: 12-10-83

Woonplaats: Crochte - (Nieppe-Hoek)

Waar verbleven: Crochte

Beroep: Landbouwer - nu gepensioneerd

Plaats waar beroep wordt uitgeoefend: Crochte

Geboorteplaats van vader: Crochte °1837 - grootvader °1795

Beroep van vader: Landbouwer

Geboorteplaats van moeder: Buisheure

Geboorteplaats van echtgeno(o)t(e): Cappelle-Brouck.

Welk dialekt spreekt de spreker volgens eigen opvatting:

Onderwerp van het gesprek:

± Landbouwleven

www.dialectloket.be

TEKST

Lees alles over verschillende soorten Nederlands, taalverandering en taalonderzoek

WOORD

Zoek (dialect)woorden en ontdek waar ze gebruikt worden, waar ze vandaan komen en wat ze betekenen

GELUID

Beluister dialectfragmenten en interviews met taalkundigen, verken sprekende kaarten en ontdek Nederlands uit de hele wereld

BEELD

Bekijk filmpjes over variatie in onze taal, verken vele taalkaarten en ontdek woord- en klankgrenzen

Stemmen uit het verleden

- Sub Geluid/Stemmen uit het verleden;
- Digitalisering van alle bandjes op mp3-formaat;
- Metadata in aparte database;
- Inhoud van de bandjes veelal onbekend;
- 318 oude transcripties ingescand (typoscripten / manuscripten);
- Geen duidelijke transcriptieprotocol, veel fouten, moeilijk doorzoekbaar.

Korte inhouden

- Inhoudelijke ontsluiting van de geluidsfragmenten;
- Uitgevoerd door vrijwilligers;
- Met fondsen verzameld (bij provincies) door ***Variaties vzw. Koepelorganisatie voor dialecten en oraal erfgoed in Vlaanderen***.

Zoek op inhoud

ADEGEM

De spreker vertelt vooral over zijn beroep als bakker, over boogschieten, over de bende van Adegem en over de tijd waarin hij zijn vader hielp die schoenmaker was en zijn broer hielp die gareelmaker was. Tussendoor heeft hij het kort over WOII en over de kerktoren van Adegem.

00:00 00:00

Bron:	Universiteit Gent
Datum opname:	1965-07-07
Spreker:	man, 1891, gepensioneerd bakker

TREFWOORDEN

bakker [27:28] bendevorming [20:33] boogschieten [11:55] brood en gebak [08:30] gareelmaker [31:59] kerk [30:19] leerlooier [39:17] schoenmaker [31:12]

SAMENVATTING

Plaats | Trefwoord | Samenvatting

Adegem

Adegem Oost-Vlaanderen 1

IN DE BUURT

SAMENVATTING

Tijd	Inhoud
00.00	Het beroep als bakker (de houtoven en de deegkneder) - spreker vertelt over zijn beroep in de jaren 1920 - over het stoken van de houtoven met 'fasciaux' - over het vele werk, de vuiligheid en de lange duur van de voorbereiding tot het bakken - water warmen, voordeeg maken, kneden met de hand - 4 uren voorbereiding voor één bakoven - het brood was zwaarder dan nu - later aankoop van een deegkneder - beschrijving van de deegkneder - voor 50kg bloem: nu 6' zweten, vroeger 20' zweten
02.15	Vervolg het beroep als bakker (de dampoven) - over de aankoop van een dampoven - beschrijving van de dampoven (met kolen, tubes met water) - het verschil tussen houtoven en dampoven ligt vooral in het sneller kunnen werken - over het malse brood uit de dampoven - over galettebrood en menagebrood
04.25	Vervolg het beroep als bakker (het hout) - de soorten hout die vroeger geschikt waren voor de houtoven - elzen- en wilgenhout van de houtkanten in de polder - sparrenhout is het beste hout (stukken hout meer gelijk)

2°C Zonnig

Zoek op inhoud

ADEGEM

De spreker vertelt vooral over zijn beroep als bakker, over boogschieten, over de bende van Adegem en over de tijd waarin hij zijn vader hielp die schoenmaker was en zijn broer hielp die gareelmaker was. Tussendoor heeft hij het kort over WOII en over de kerktoren van Adegem.

00:00 00:00

Bron:	Universiteit Gent
Datum opname:	1965-07-07
Spreker:	man, 1891, gepensioneerd bakker

TREFWOORDEN

bakker [27:29] bendevorming [20:33] boogschieten [11:55] brood en gebak [08:30] gareelmaker [31:59] kerk [30:19] leerlooier [38:17] schoenmaker [31:12]

SAMENVATTING

IN DE BUURT

Aardenburg, Adegem, Donk, Eede, Eeklo, Kaprijke, Kleit, Knesselare, Lapscheure, Maldegem, Middelburg, Moerkerke, Oostwinkel, Sint Kruis, Sint Laureins, Sint-Joris-Ten-Distel, Sint-Margriete, Ursel, Waarschoot, Waterland-Oudeman, Watervliet, Zomergem

Plaats | Trefwoord | Samenvatting

bakker

Adegem Oost-Vlaanderen
bakker

Bollezele Frans-Vlaanderen
Bakker

Erwetegem Oost-Vlaanderen
bakker

Gijzenzele Oost-Vlaanderen
bakker

Hondschoote Frans-Vlaanderen
Bakker

Mannekensvere West-Vlaanderen
Bakker

men-uit-het-verleden/zoeken/#

Zoek op inhoud

DONK

André woont op een hofstee met een lange en interessante geschiedenis, waarover hij vertelt in het begin van de opname. Het voornaamste onderwerp op het bandje is de landbouw. Als boer en zoon van grote landbouwers weet André veel te vertellen over landbouwtechnieken en over het leven op een grote hofstee. Verder heeft hij het over Donk en het leven in deze parochie, over zijn belevenissen in de oorlog, over zijn schooltijd en over de bezembinders van Kleit. Een gevarieerde en interessante opname.

00:00 00:00

Bron:	Universiteit Gent
Datum opname:	1964-12-22
Spreker:	man, 1902, landbouwer
Transcriptie:	pdf

TREFWOORDEN

Bezembinders , Dorpsleven , Duitsland , Oorlog , Schooltijd

SAMENVATTING

6°C Regen

SAMENVATTING

Tijd	Inhoud
00:07	**De geschiedenis van het hof "De Keizersput"** - de hofstee is gebouwd in 1740 - in enkele balken van de schuur staan data gekerfd - toen er een leiding werd gelegd naar het sanatorium, ontdekte men een heel oude waterleiding van de Tempeliers, die tussen twee kloosters was aangelegd
02:33	- acht weken geleden maakte men een put in de boomgaard: ze stootten op funderingen van een oude kelder - de opgegraven buisjes van de waterleiding zijn bijna allemaal gestolen
03:12	- het hof wordt "Keizersput" genoemd - de spreker heeft er geen oude oorkonden over kunnen vinden
03:48	- de legende die verteld wordt over het hof: - er lag een heirweg in deze buurt - er lagen lang geleden allemaal kreken en moerassen - toen er weinig drinkwater was, heeft Keizer Karel in de buurt van het hof een bewaakte put laten installeren: vandaar "Keizersput"
05:22	- volgens Eerwaarde Heer Noterdaeme zou het verhaal kloppen
05:58	**Donk** - Donk was vroeger sterk bebost en onvruchtbaar - er waren vroeger brede kanthagen, met weinig land ertussen - toen de spreker klein was waren de kanthagen smaller, en de grond was vruchtbaar gemaakt - Donk is een boerenparochie die afhangt van Maldegem - de kerk staat er nu 78 jaar - Donk heeft ongeveer 750 inwoners
07:38	**Over de hofstee en het landgoed** - toen de spreker klein was woonde hij een beetje verder op de grootste hofstee uit de buurt: 150 gemeten, 150 schapen en elf paarden - deze hofstee is in 1901 gehalveerd: de andere helft is naar kleine boeren overgegaan - de heirweg was toen op sommige plaatsen nog 100 meter breed - de mensen hebben toen op een kant van de heirweg gebouwd
08:48	- aan de andere kant van de heirweg lag er een zanddijk - de commissie van openbare onderstand van Brugge is eigendom geworden van dit "Sint-Jansgoed", waarschijnlijk in ruil voor het ziekenkarretje dat de zieken naar het hospitaal voerde
10:12	**Oogsten** - de oogst werd afgedaan met de pik - sommige jaren hadden ze twaalf pikkers en twaalf binders in dienst, plus drie paardenknechten, twee koewachters, een loopjongen, een schraper en twee meisjes - lange winteravonden brachten ze gezellig samen door aan lange tafels met een kan bier en een kaartspel

Donk (1964) I 1546

S. = spreker

T. = J.Taeldeman

Kontrole: M.Devos

T. Eh,André,Weet-e wa' da' me gaarne ne keer zouden weten?/ Wa' da' dad 'ier vroeger waart op dat hof// Da's hier een oud hof geloof ik,hé// Zou-je daar een keer entwa' willen over vertellen alzo in 't Donks' //

S. Bah ja'k/waarom nie'// Volgent da't schijnt zou die hofstee bestaan van in de jaren zeventienhonderd en veertig// En inderdaad,in de schuré , hiere,zijn ider nog balken,waar dan er datums op staan// En ze zijn ontcijfen door de onderpaster van,van Sijsele// 't Is ook een boerezeune uit 't Westvlaamsche/en ze zitten ook op zo'n hof,zijnen thuis// En de 'eê da' kunnen ontcijferen,en a' zouden toch ook inderdaad datums zijn van in de jaren zeventienhonderd en rond de vijftig// Zie-je-t// En eh, da' zijn nog namen van,van mensen dien daa' gewerkt,dien hier gewerkt 'èn in de schure,voorzekerst hé// En z'èn hier een keer een,een leidinge geleid,een eleltrische leidinge naar 't sanatorium,en een keer een

Transcriptie van de band voor Donk (opgenomen in 1964)

‘Maldegemse’ banden

Levensverhalen van 9 informanten:

- Maldegem 3 banden
- Adegem 1 band
- Donk 1 band
- Middelbrug 1 band
- Kleit 3 banden

Collectie geluidsfragmenten

- Erg waardevol:
  - Taalkundig opzicht:
    - niet geëliciteerd materiaal!
    - Fonologie, morfologie, syntaxis …
    - Woordenschat van zeldzaam geworden ambachten en bezigheden.
  - Historisch en cultureel opzicht:
    - Levensverhalen van laag geschoolde mensen;
    - Mondelinge geschiedenis (bijv. over WO I)

Transcriptieproject

- Prof. dr. Anne Breitbarth (en medewerkers);
- Gesproken Corpus van de Nederlandse Dialecten (GCND);
- Bedoeling: digitaal doorzoekbare teksten maken, gealigneerd met het geluid;
- Start: onderzoekslijn voor bachelorscripties;
- Twee problemen:
  - Oude dialecten worden niet meer zo goed begrepen door jonge mensen;
  - Inhoud van de gesprekken volkomen vreemd geworden voor jonge mensen.

Belangrijke dialectologische atlassen

Goeman-Taeldeman-Van Reenenproject >

- **Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten (FAND);**
- **Morfologische Atlas van de Nederlandse Dialecten (MAND).**

Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND).

Belangrijke dialectologische atlassen

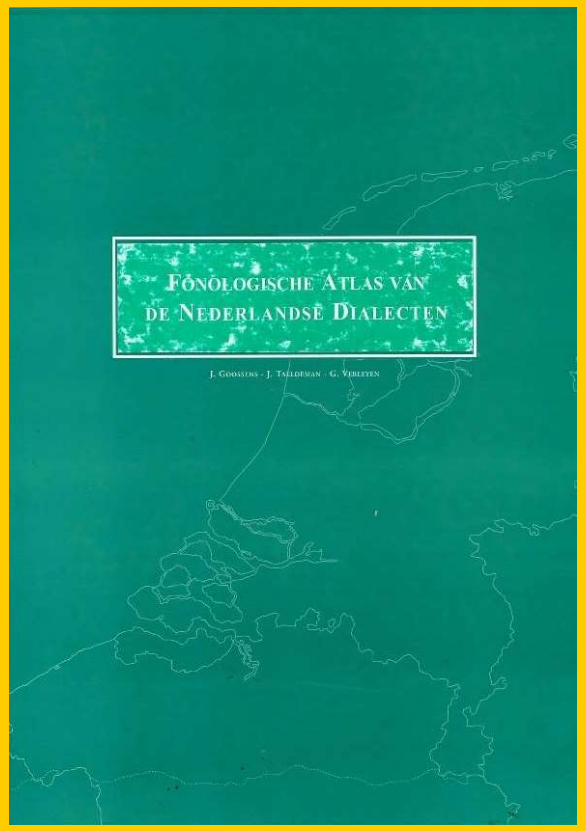

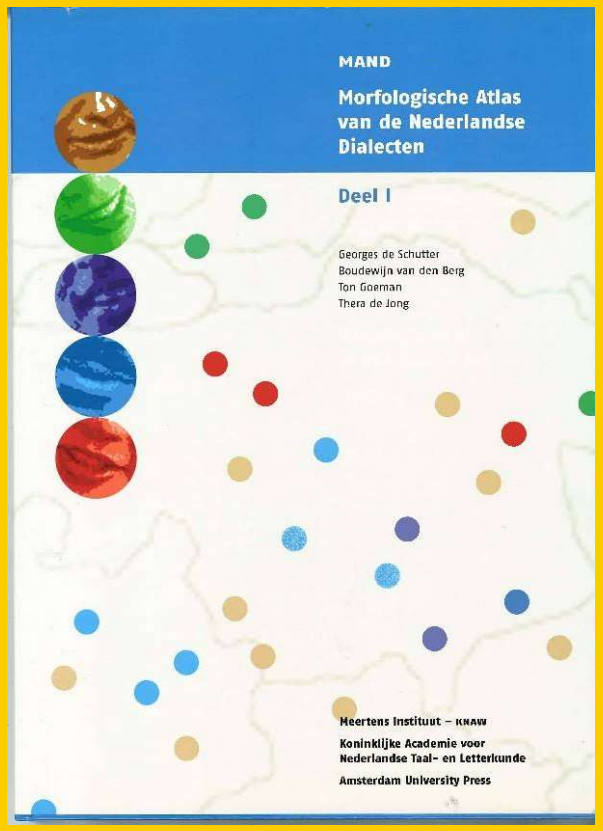

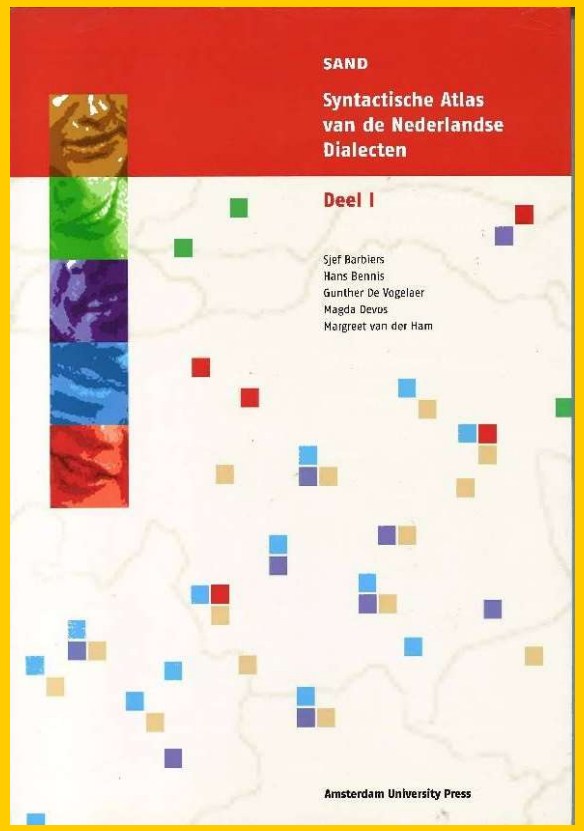

Dialectgeografie en isoglossen

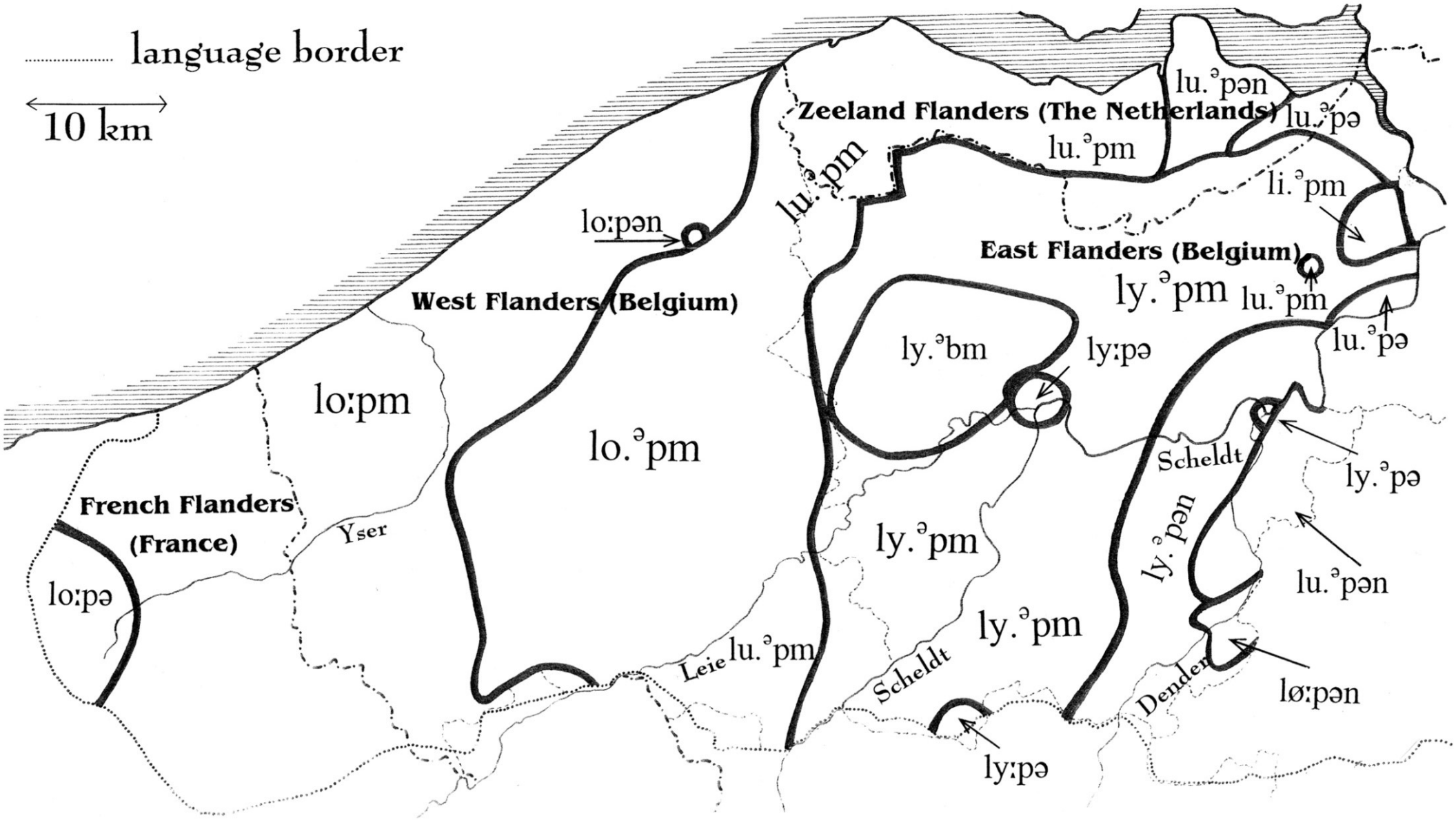

Uitspraak van het woord ***lopen*** in het Vlaamse dialectgebied (Van Keymeulen 2009)

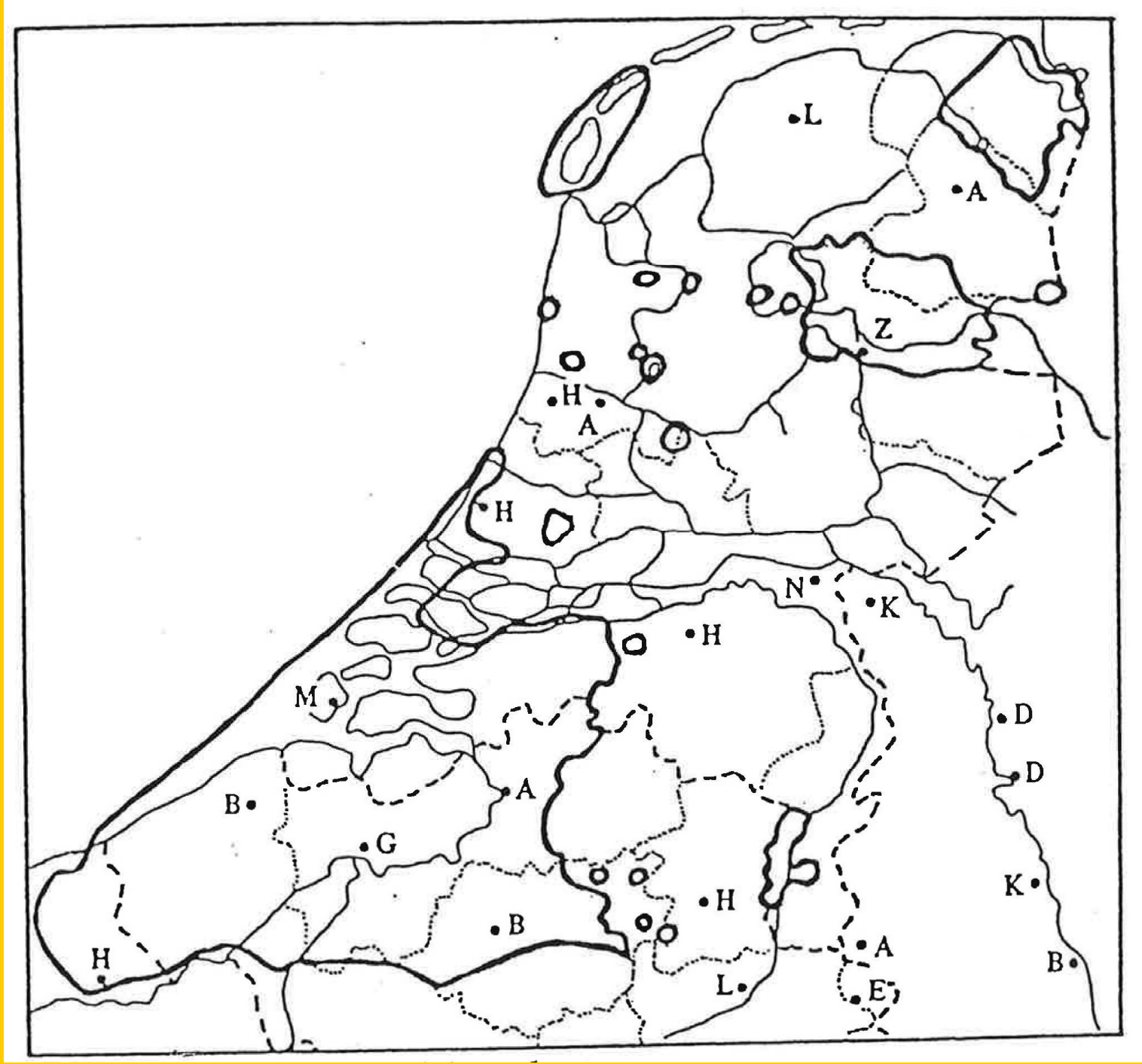

Verlies van h aan woordbegin. (Weijnen 1966)

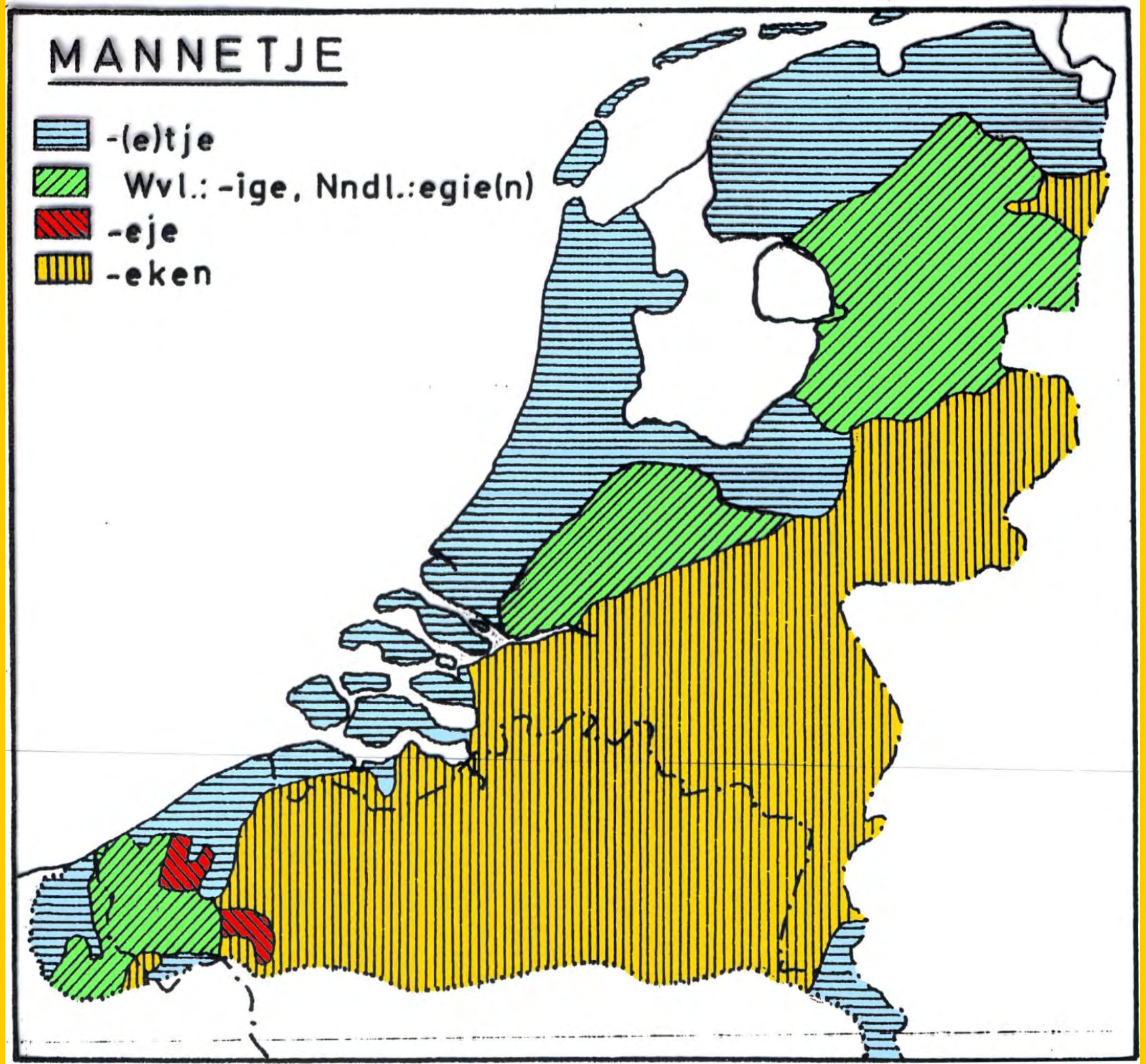
MANNETJE
-(e)tje
Wvl.: -ige, Nndl.:egie(n)
-eje
-eken

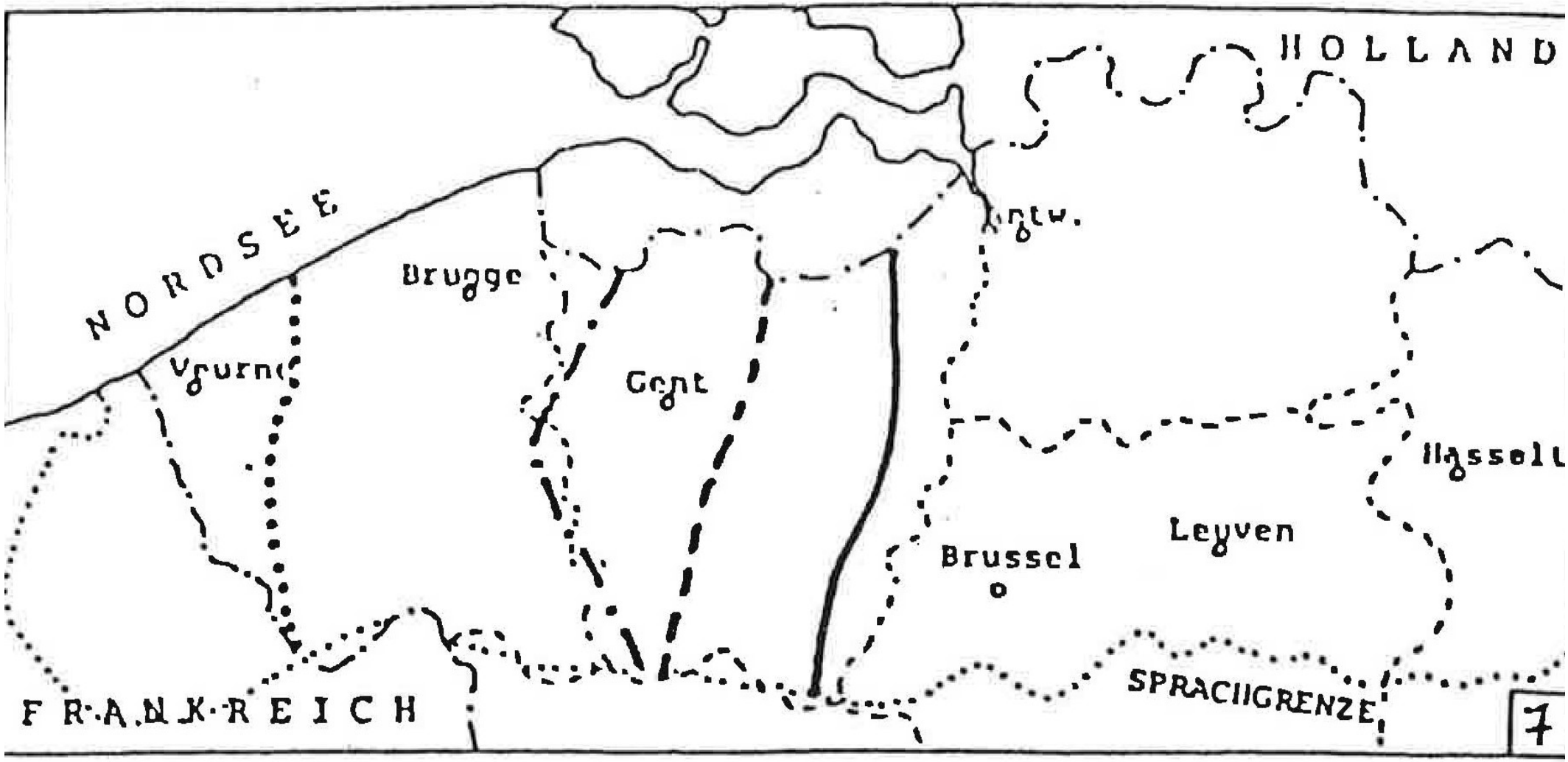

Morfologisch ingveonisme (naar Taeldeman)

_____ oostgrens van zeuns/*zoons*

---------- oostgrens van *stiers*

_._._._._ oostgrens van *gebuurs*

…… oostgrens van *kats*

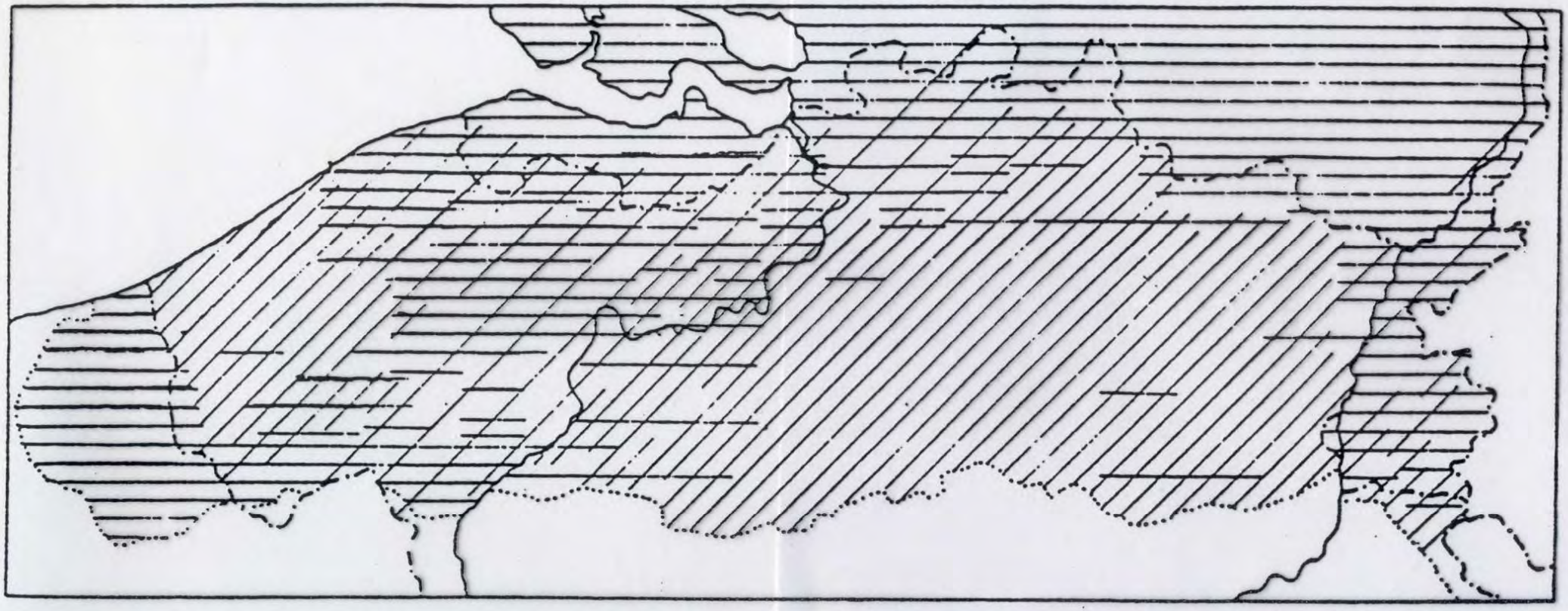

Karte 9 (aus: RYCKEBOER, 1983): Finales om te + Inf.

om

voor

Woordenboek van de Vlaamse dialecten

- De dialectwoordenschat wordt thematisch verzameld en gepubliceerd in afleveringen, verdeeld over drie delen:
  - 1. Landbouwwoordenschat
    - Bijv. Bemesting, Kleinvee, Het paard
  - 2. Vakwoordenschat
    - De mandenmaker, de kuiper, de molenaar
  - 3. Algemene woordenschat
    - Fauna, Flora, Het lichaam, School en Kinderspelen

Laatste aflevering van het WVD
780 blz.
40€ / Uitgeverij Scribis

AAN DE DRANK ZIJN:
71 verschillende uitdrukkingen in de Vlaamse dialecten.

AAN DE DRANK ZIJN

Te veel en te vaak alcohol drinken als verslaving.

WVD 123 (2000), 48; WVD 126 (2000), 61; WVD 157 (2005), 1. ZND 1u (1923), 44. Biekorf 57 (1956), 338; Biekorf 72 (1971), 112; Biekorf 85 (1985), 235; Biekorf 97 (1997), 324.

aan de drank zijn : Desselgem, Geraardsbergen.

altijd met de kelk in zijn hand staan : Wdb : Lievevrouw-Coopman : hij staat altijd mee den kelk in zijn hand i.v. kelk.

al van 's morgens mee een stuk in zijn kloten lopen : Zulte.

d'r goed mee weg kunnen : Aalter.

d'r niet vies van zijn : Veurne, Nieuwvliet.

drankzuchtig zijn : Leffinge.

drinken buik-sta-bij : Veurne.

drinken dat het al zijn oren uitkomt : Kooigem.

drinken om dood : Wdb : Lievevrouw-Coopman i.v. om.

drinken tegen de muren op : Wdb : Lievevrouw-Coopman i.v. drinken.

drinken tegen de penning zestien : Wdb : Lievevrouw-Coopman : drinken tegen den penning zestiene i.v. drinken.

drinken tegen ster en wind : Kortrijk.

drinken van het vaderland weg : freq. WV zuidoost, ook Lochristi.

Wdb : De Bo : drinken van 't vaderland weg i.v. drinken.

drinken zonder mate : Desselgem.

een biertand hebben : Beervelde.

een droge lever hebben : spor. OV; zeldz. WV.

Wdb : De Bo : eene drooge lever hebben i.v. lever; Joos : nen droogen lever hebben i.v. droog; Teirlinck : nen droo(g)en lever hen i.v. drooge; Lievevrouw-Coopman : droge lever i.v. droge.

een gezouten maag hebben : Zwevezele.

een keel hebben gelijk een goot : Wdb : Lievevrouw-Coopman : een keel gelijk een gote i.v. keel.

een keel hebben gelijk een regenstuk : Wdb : Lievevrouw-Coopman i.v. regenstuk.

een kostelijk keelgat hebben : Wdb : Biekorf 57 : hij heeft een kostelijk keelgat, omg. Brugge.

een mogen : Menen.

er een mannetje aan dooddoen : Wdb : Lievevrouw-Coopman : hij zalt er een manneken aan dooddoe i.v. dooddoen.

er gaarne een hebben : Zottegem.

er niet in spuwen : Ts : Biekorf 57 : hij spuwt er niet in, omg. Brugge.

er smaak in hebben : Bellegem, Rollegem.

er wel eentje lusten : Groede, Axel.

gaarne dorst hebben : Anzegem.

gaarne drinken : Veurne, Hengstdijk, Destelbergen, Uitbergen, Wieze, Nieuwerkerken.

gaarne een drinken : Menen.

gaarne een druppel drinken : Laarne.

gaarne proeven : Wdb : Teirlinck : hie proeft geeren i.v. proeven.

geen eentje pakken : Lissewege.

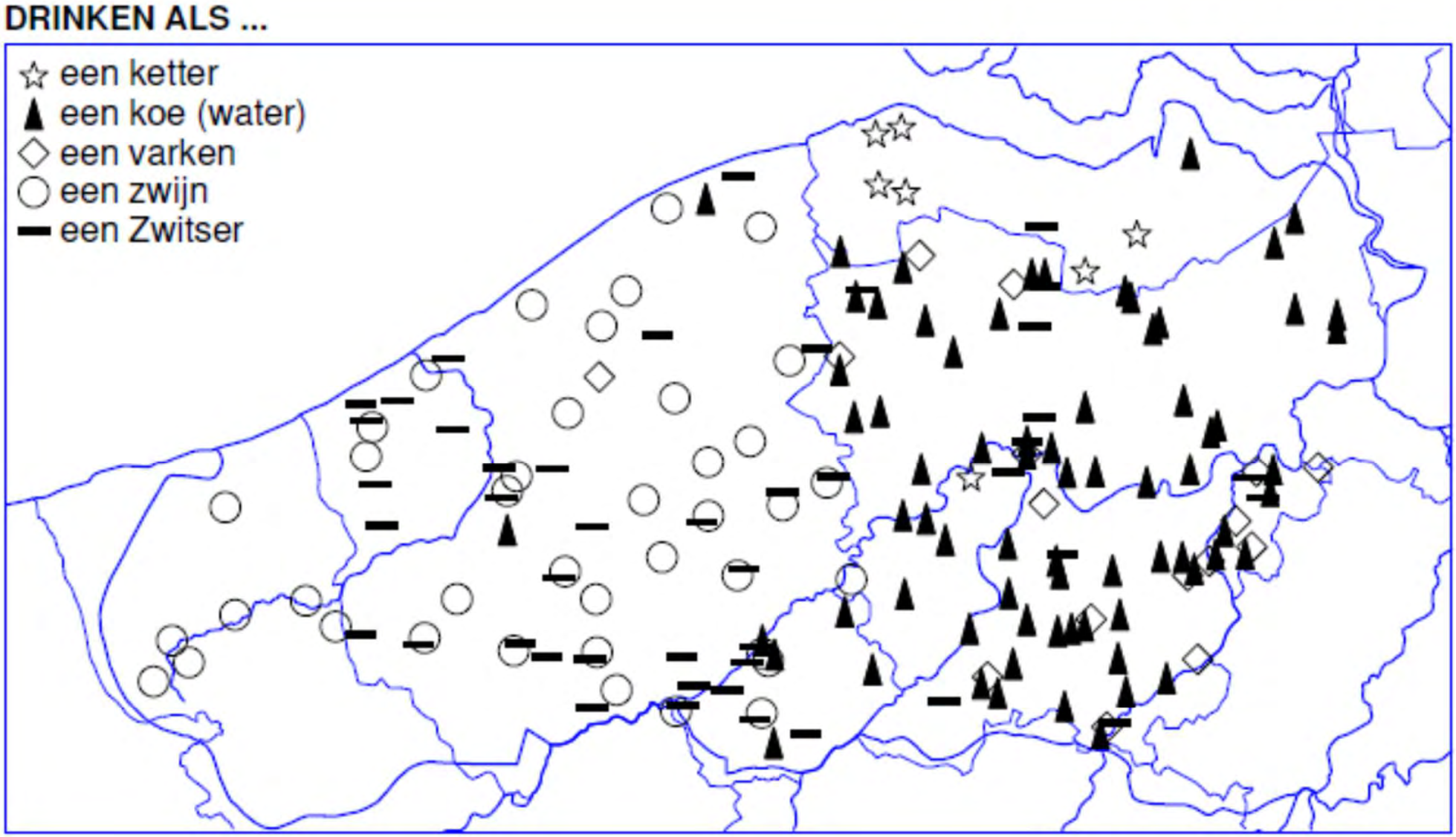

Woordkaart ‘Drinken als …’, WVD III,8 ‘Eten en Drinken’: blz. 429

Woordenboekartikel 'SCHOMMEL' uit WVD III, 319 – 322.

schoteltje springen [*scheuteltje* —] : Wdb : De Bo : schutteltje springen i.v. schuttel.

sletsje springen : Div : De Cock en Teirlinck I : sletske-springen, Meerbeke.

— 2.6. Toestelspelen

— 2.6.1. Grote toestellen

SCHOMMEL

Speeltuig bestaande uit een plankje dat tussen twee neerhangende touwen bevestigd wordt. Men kan op het plankje heen en weer zweven door zich af te zetten, of doordat men geduwd wordt. Zie ook het lemma SCHOMMELEN, blz. 323. Zie afb. 107.

Teirlinck geeft de benaming **wip** [*wiep*] (wiepe) voor een schommeltouw. In Rumbeke vermeldt men het woord **renkoord**, een touw waaraan men zich heen en weer kan slingeren, meestal bevestigd aan een hoge boomtak.

Afb. 107. Meisje op schommel (1945).

WVD 123 (2000), 6; WVD 156 (2005), 90; WVD 166 (2006), 46; DC A'dam 19 (1951), 3a-b-c; SND 2007 (2007), 1; Bruylant (2004), 281; Vanmaelsaeke (2006), 313. ZND B1 (1923), 130; ZND 14 (1926), 28; ZND 32 (1939), 104. Biekorf 81 (1981), 148; 't Wingheroen 20 (1996), 41; Biekorf 97 (1997), 323. De Cock en Teirlinck IV (1902-1908), 165-166; Anzegemse spelenkroniek (1992), 64.

bak : Roeselare.

balançoire [*Fr. uitspr., boelançoire*] : freq. FV oost en str. v. Ieper-Poperinge; omg. Geraardsbergen, ook Rekkem en De Panne.

◆ zeldz. WV zuid, ook Deinze en Geraardsbergen. Wdb : Lievevrouw-Coopman : balançoire.

balanseur : ◆ Poelkapelle.

balansier : ◆ Geraardsbergen.

bies : Baasrode, Dendermonde, Herdersem.

◆ spor. Waasl. en str. v. Dendermonde, ook Baasrode en Herdersem.

biezebijs [ook : *bijzebijs, biezabijs*] : freq. OV.

◆ Gent, Aalst, Haasdonk. Div : De Cock en Teirlinck : Belsele, Herdersem.

bijs : freq. OV, L. v. Hulst en ZV grensstr.

◆ alg. OV. Wdb : WZD i.v. touter : L. v. Hulst; WZD (sup.) : L. v. Hulst, OZV. Div : De Cock en Teirlinck : Geraardsbergen, Denderhoutem, Okegem, Liedekerke, Denderleeuw, Welle, Moorsel, Baardegem, Herdersem, Lebbeke, Massemen-Westrem, Sint-Lievens-Esse, Mariakerke, Gavere, Semmerzake, Sint-Martens-Latem, Zulte, Hamme (Waas), Eksaarde.

bijskop : ◆ Mere.

bijzer [ook : *bijsder*] : Eede.

◆ Maldegem, Deinze.

bijzewagen : ◆ Aalst.

bimbam : Deinze.

HAGEDIS

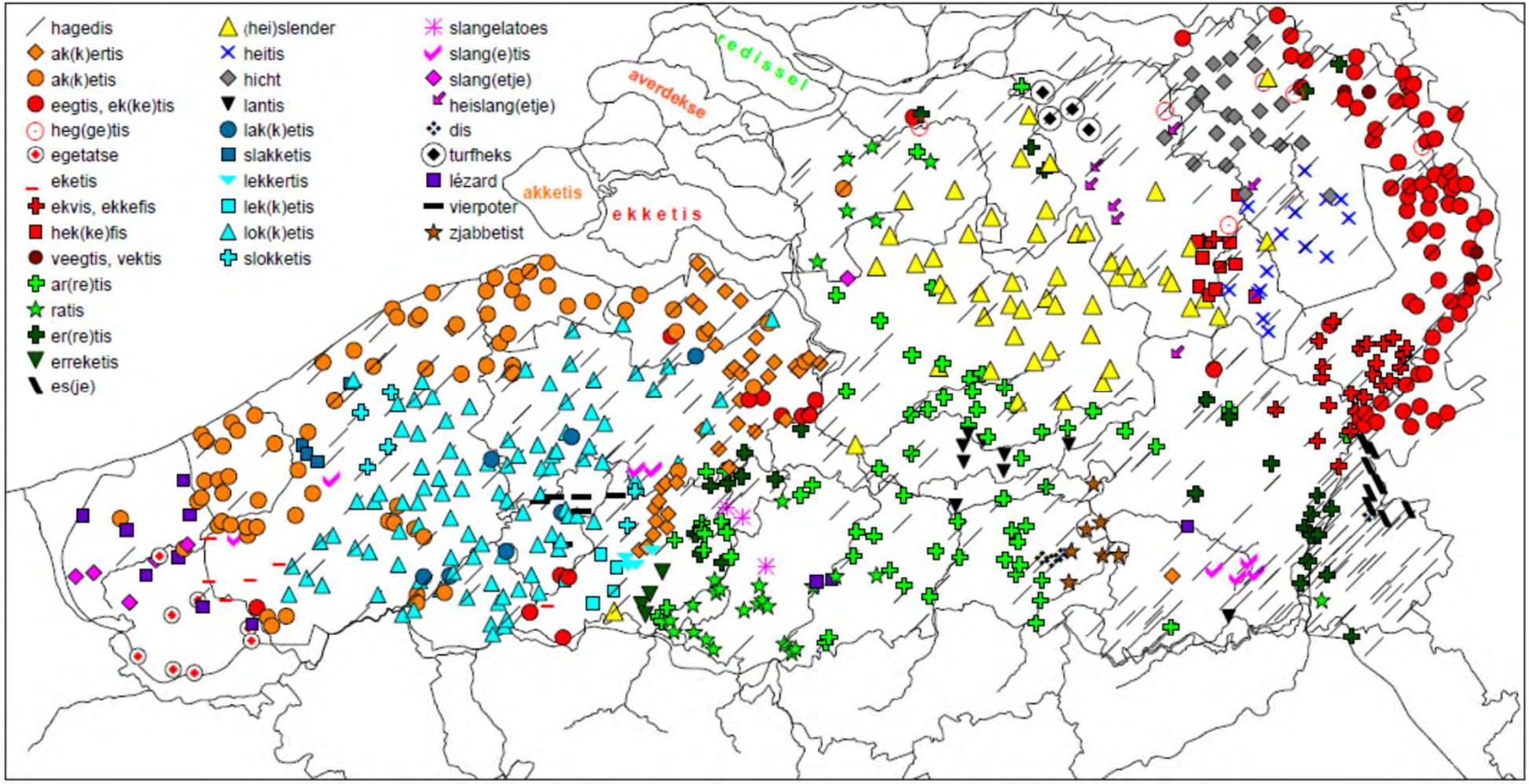

Overzichtskaart 'hagedis' voor het Vlaams, Zeeuws, Brabants en Limburgs (Sara Santens)

Geografische patronen

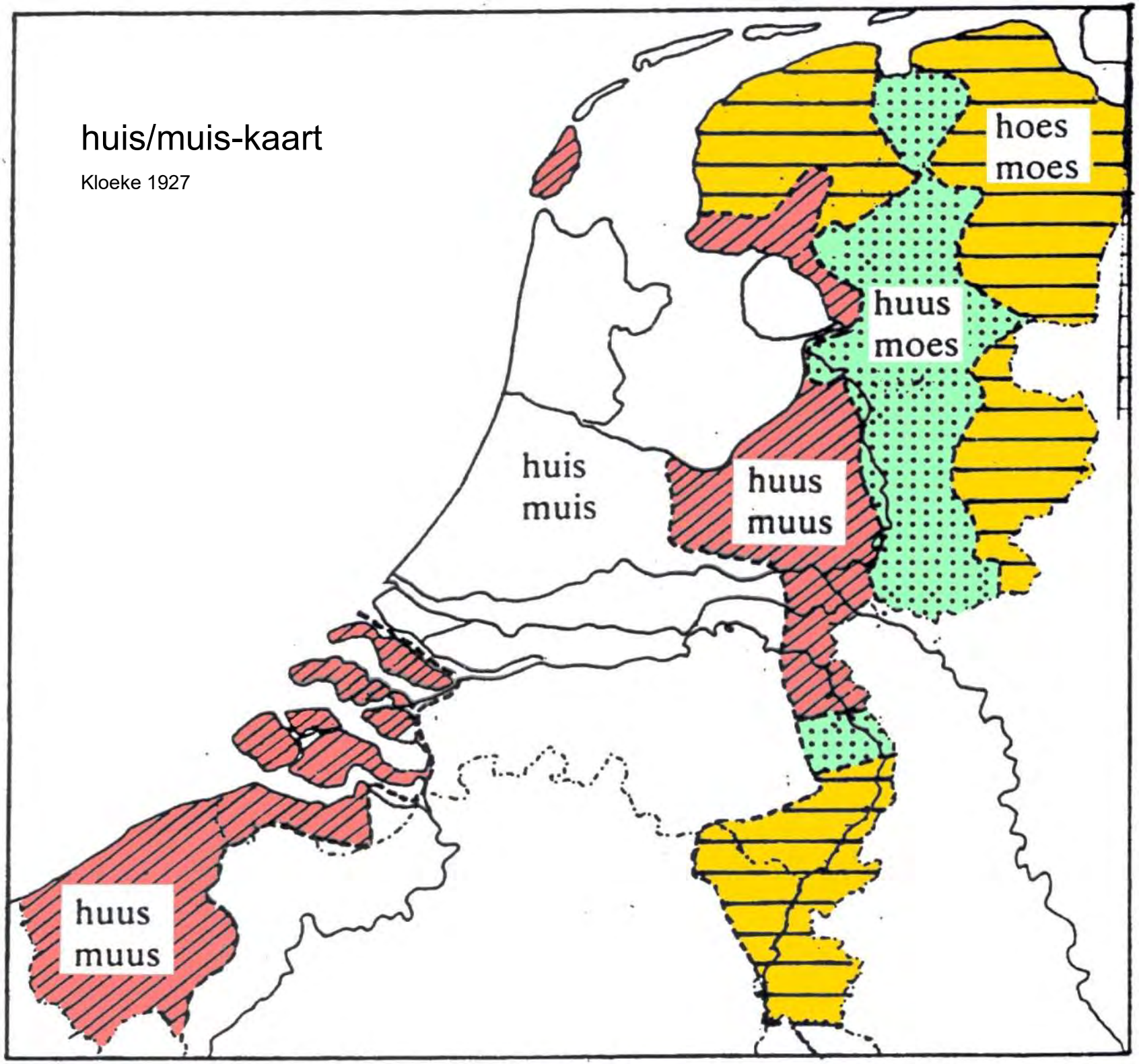
huis/muis-kaart
Kloeke 1927
hoes
moes
huus
moes
huis
muis
huus
muus
huus
muus

Verspreiding van sk-

(Weijnen 1966)

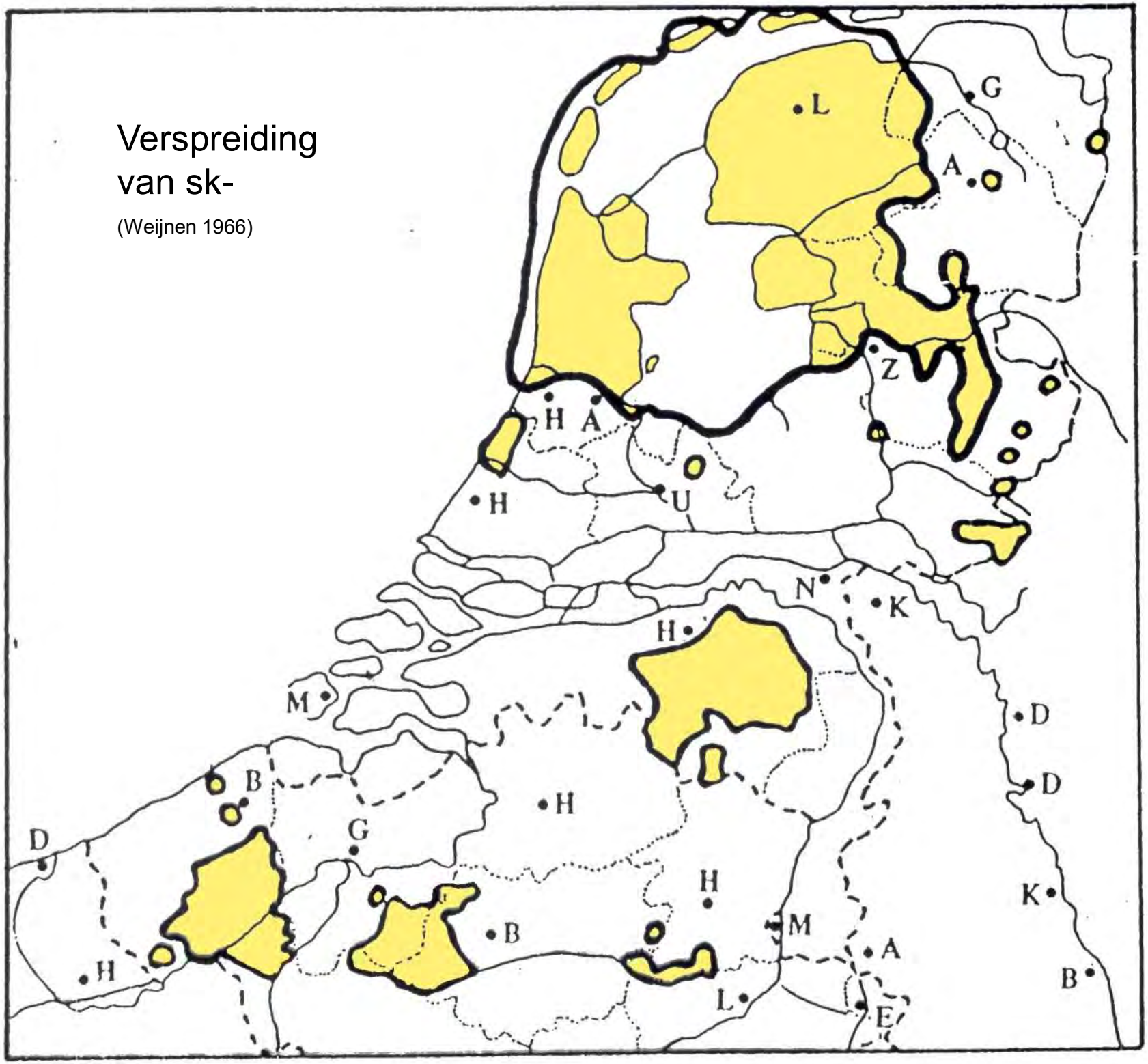

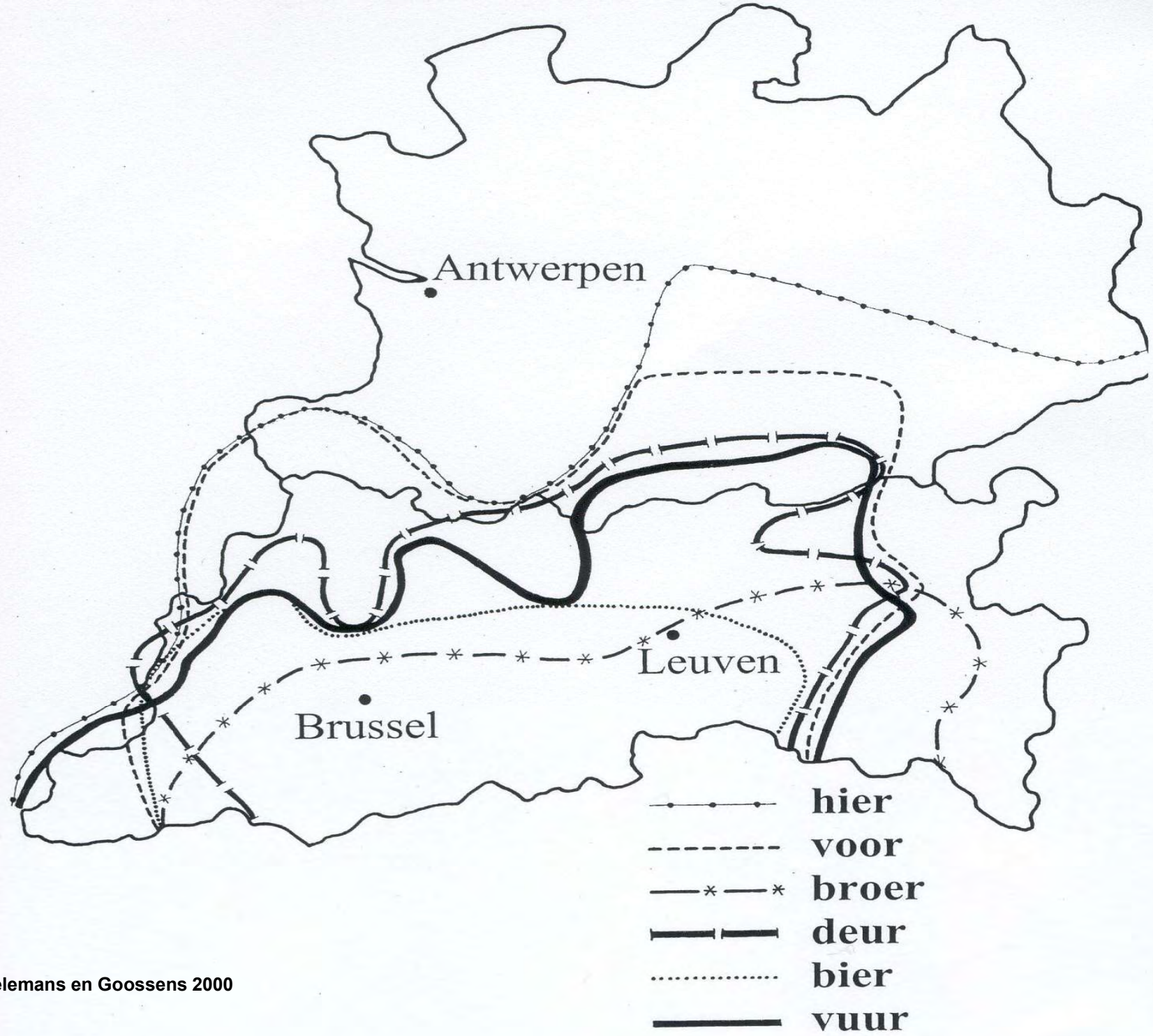

Belemans en Goossens 2000

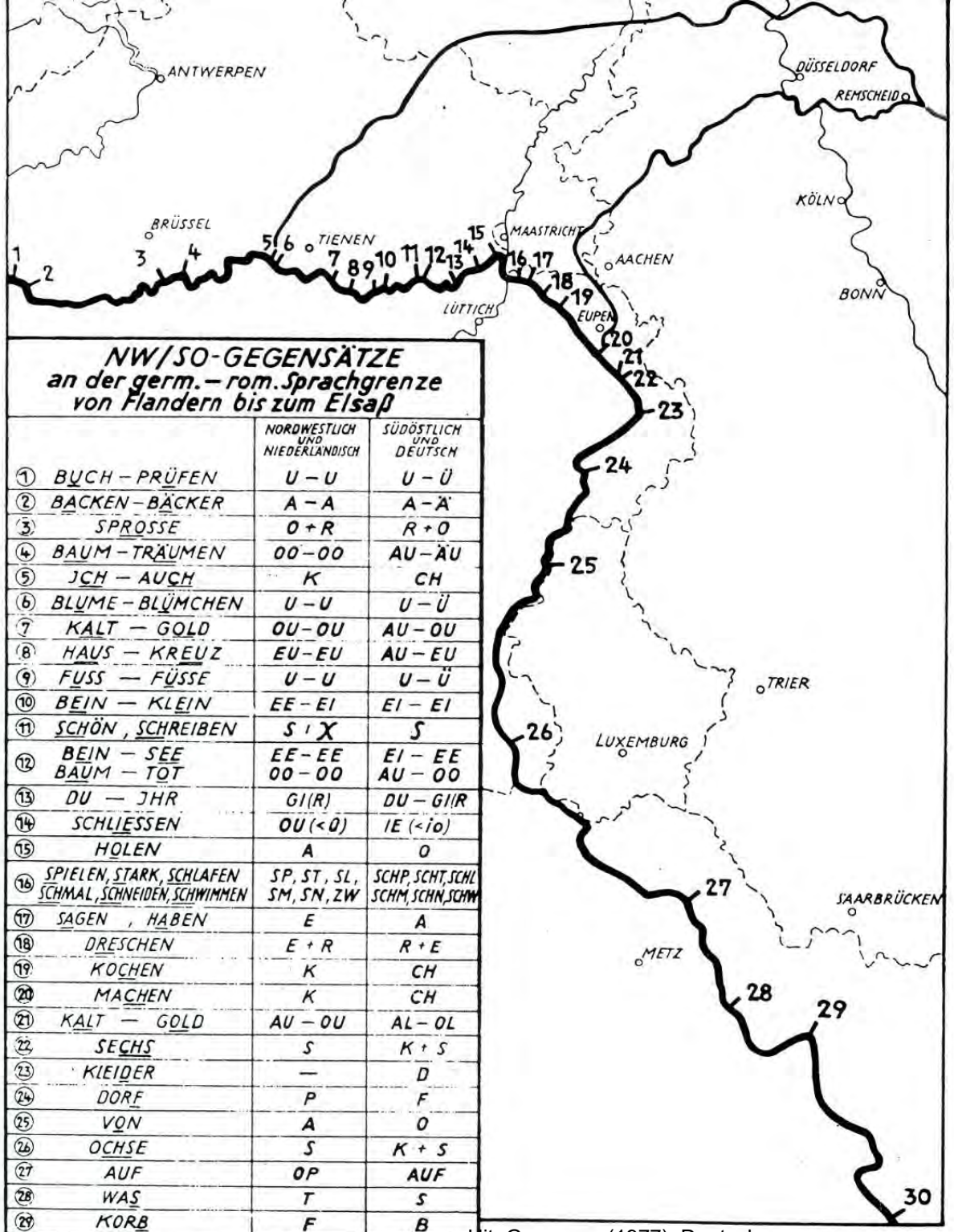

NW/SO-GEGENSÄTZE an der germ.–rom. Sprachgrenze von Flandern bis zum Elsaß

	NORDWESTLICH UND NIEDERLÄNDISCH	SÜDÖSTLICH UND DEUTSCH
① BUCH – PRÜFEN	U – U	U – Ü
② BACKEN – BÄCKER	A – A	A – Ä
③ SPROSSE	O + R	R + O
④ BAUM – TRÄUMEN	OO – OO	AU – ÄU
⑤ ICH – AUCH	K	CH
⑥ BLUME – BLÜMCHEN	U – U	U – Ü
⑦ KALT – GOLD	OU – OU	AU – OU
⑧ HAUS – KREUZ	EU – EU	AU – EU
⑨ FUSS – FÜSSE	U – U	U – Ü
⑩ BEIN – KLEIN	EE – EI	EI – EI
⑪ SCHÖN, SCHREIBEN	S / X	S
⑫ BEIN – SEE BAUM – TOT	EE – EE OO – OO	EI – EE AU – OO
⑬ DU – IHR	GI(R)	DU – GI(R
⑭ SCHLIESSEN	OU (< O)	IE (< io)
⑮ HOLEN	A	O
⑯ SPIELEN, STARK, SCHLAFEN SCHMAL, SCHNEIDEN, SCHWIMMEN	SP, ST, SL, SM, SN, ZW	SCHP, SCHT, SCHL SCHM, SCHN, SCHW
⑰ SAGEN, HABEN	E	A
⑱ DRESCHEN	E + R	R + E
⑲ KOCHEN	K	CH
⑳ MACHEN	K	CH
㉑ KALT – GOLD	AU – OU	AL – OL
㉒ SECHS	S	K + S
㉓ KLEIDER	—	D
㉔ DORF	P	F
㉕ VON	A	O
㉖ OCHSE	S	K + S
㉗ AUF	OP	AUF
㉘ WAS	T	S
㉙ KORB	F	B
㉚ APFEL	PP	PF

Lit: Goossens (1977), Deutsche Dialektologie. Blz. 47.

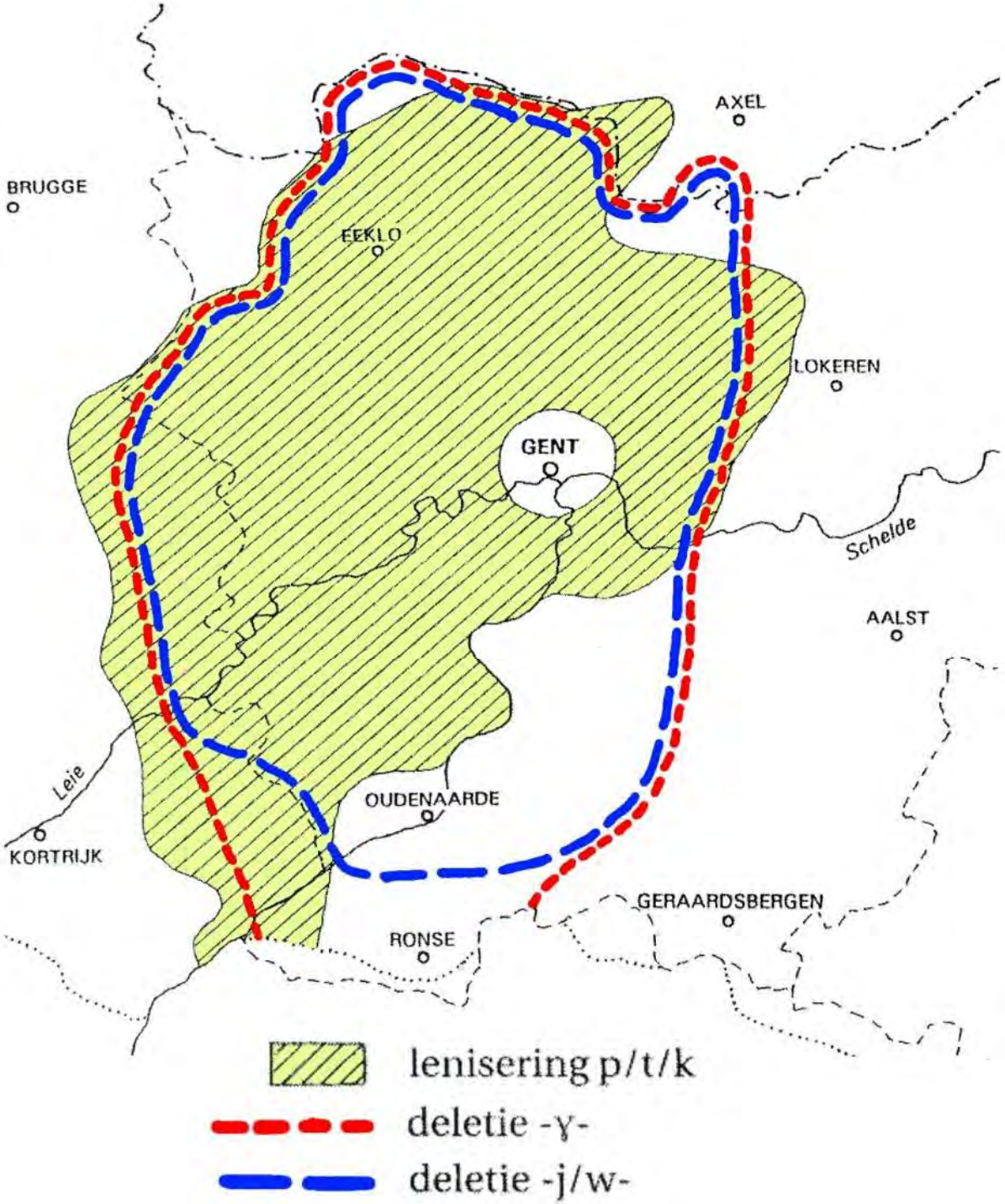

Naar: J. Taeldeman (1999), Het Gents. Een eiland in het Oost-Vlaamse dialectgebied. In: Kruijsen, J. en N. van der Sijs (red.) *Honderd jaar stadstaal.* Amsterdam/Antwerpen, Uitgeverij Contact. Blz. 279.

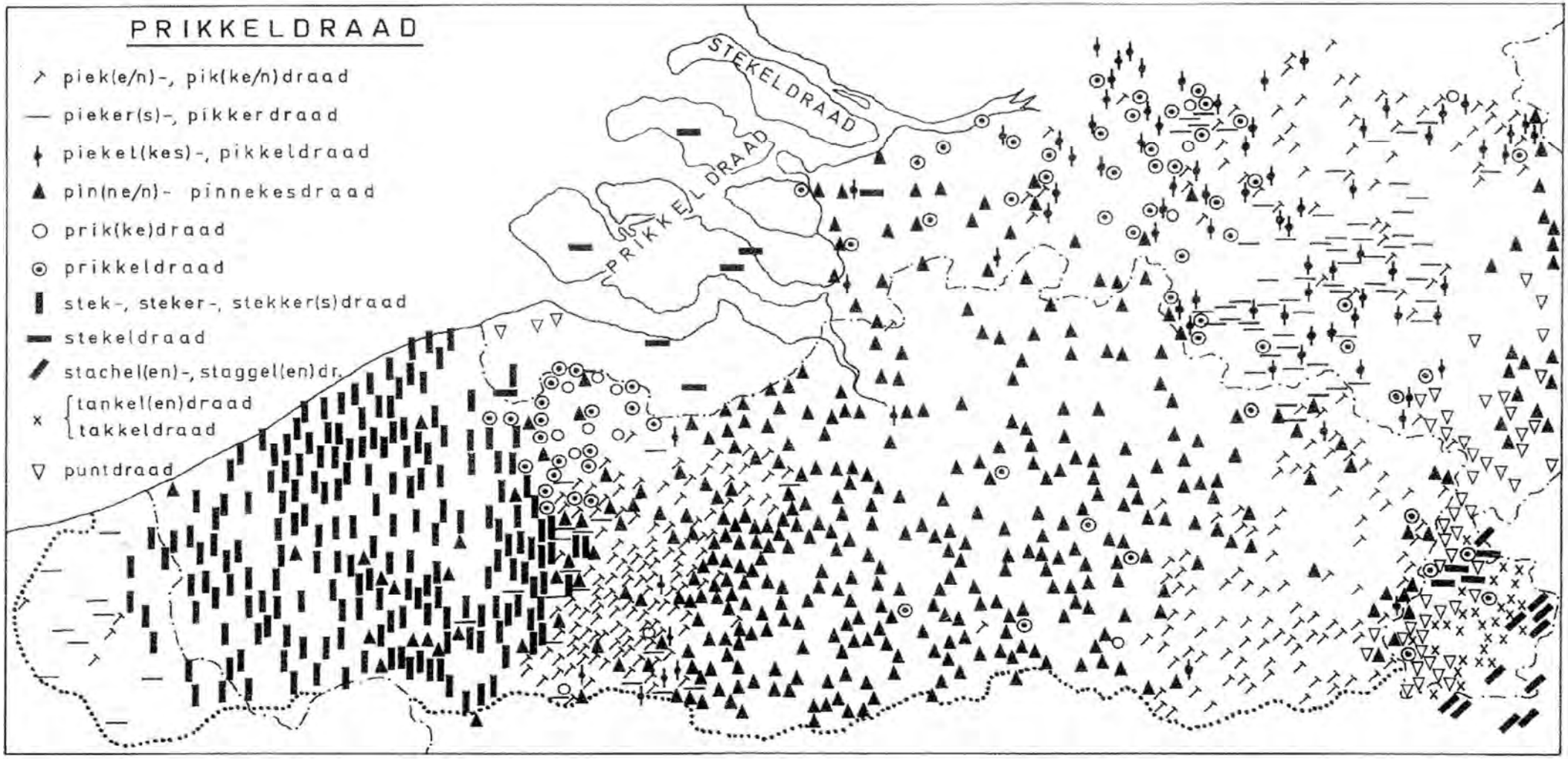

Een recurrent patroon: de Brabantse expansie
(Uit: Ryckeboer, H. 1981, Woordenboek van de Brabantse Dialecten.
In: *Leuvense Bijdragen 70*. blz. 184)

Woordkaart 'PRIKKELDRAAD' voor de zuidelijk-Nederlandse dialecten
Eerste overzichtskaart gebaseerd op WVD-WBD-WLD (+ WZD). Ryckeboer 1981

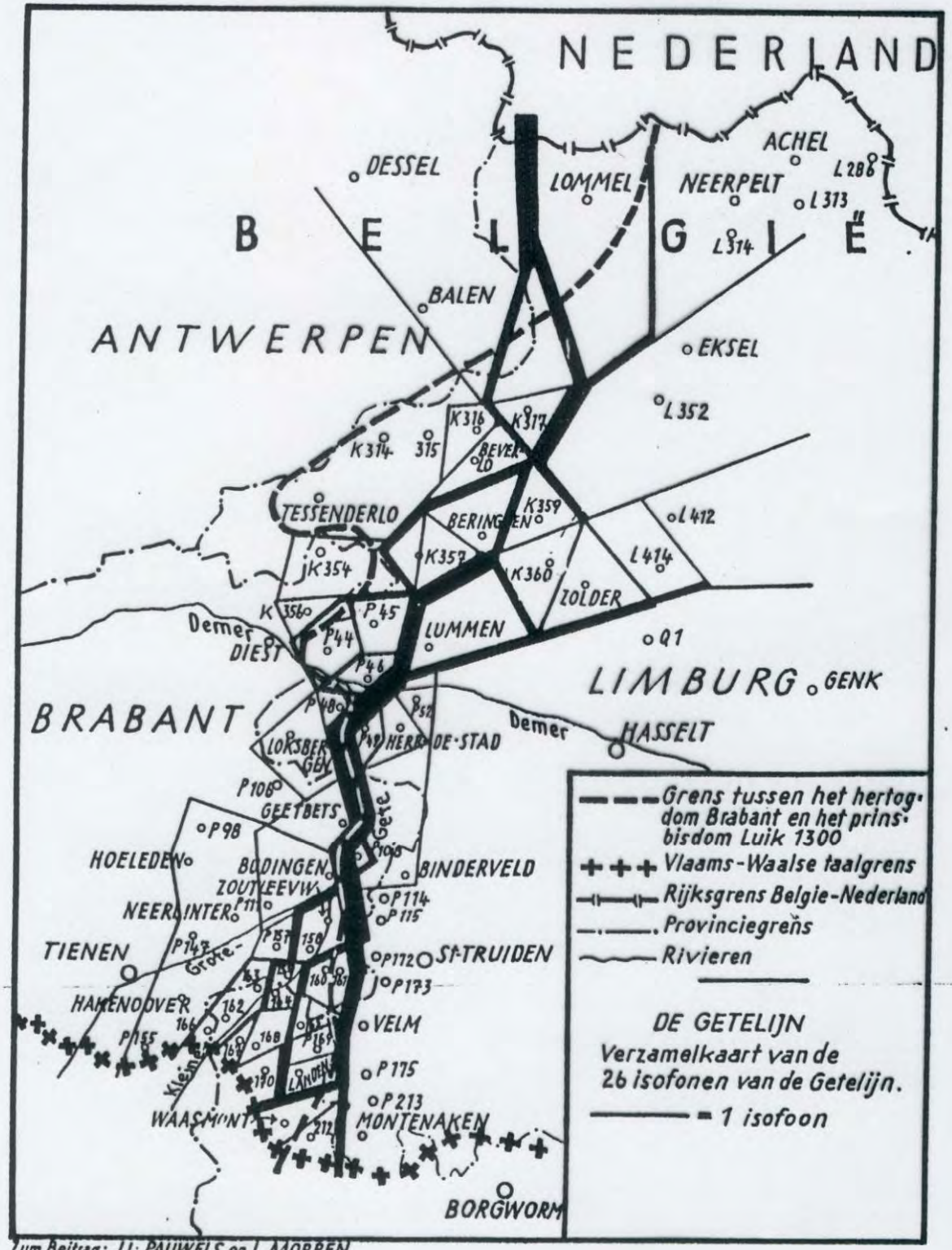

Zum Beitrag: J.L. PAUWELS en L. MORREN

Het dialectlandschap in Vlaanderen

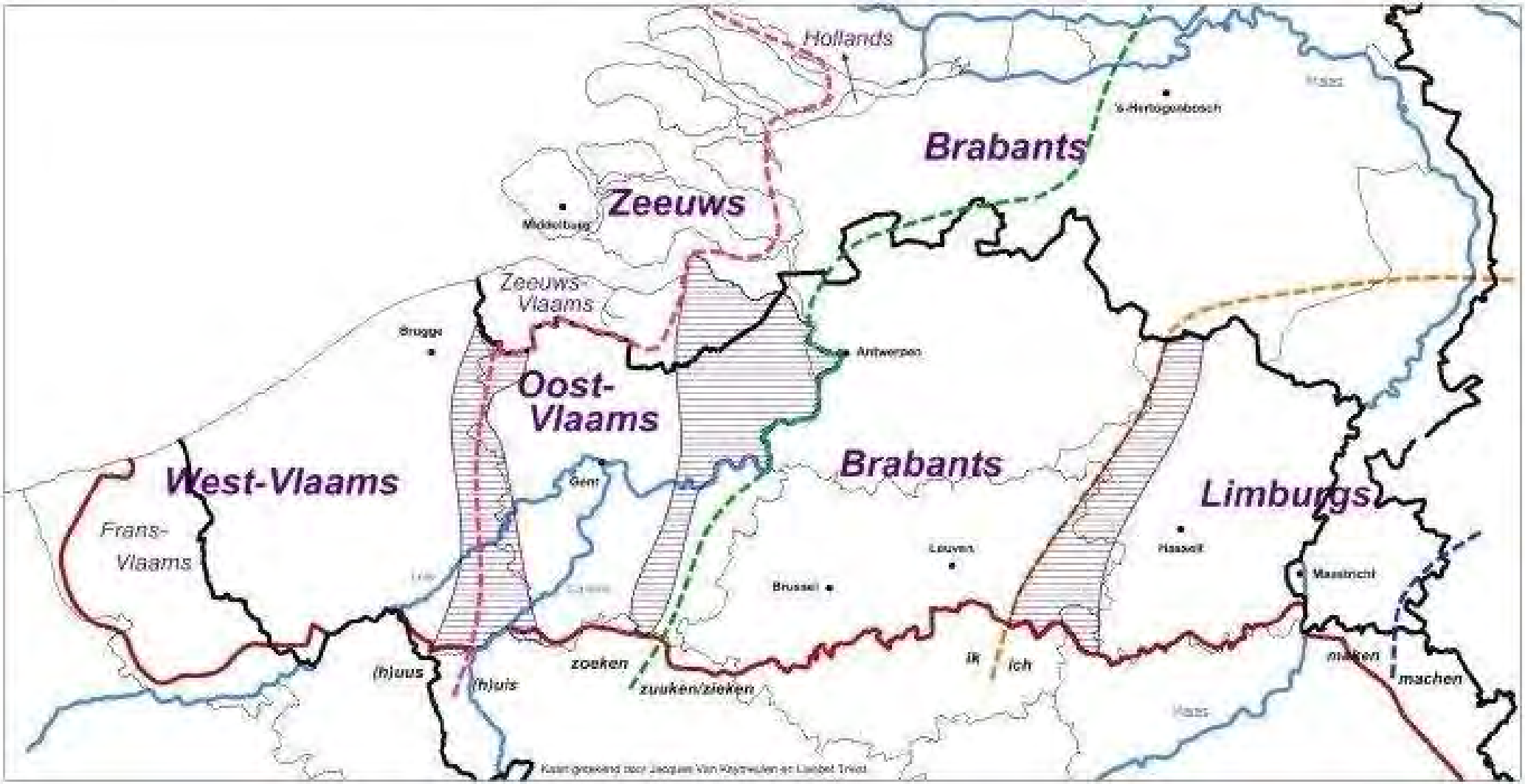

De dialectgroepen in de zuidelijke Nederlanden

Maldegem tussen west en oost

Voorbeeld	West-Vlaams Oedelem	Maldegem (en meestal Kleit)	Oost-Vlaams Adegem
vinger	[I]	[e]	[ɛ:]
boter	[ø:]	[ø]	[o]
aarde	[ɛ:]	[I]	[ɛə]
put	[ɛ]	[ɛ]	[œ]
darm	[æ]	[æ]	[oə]
bij / nu	[i] / [y]	[ɛi]	[æi] / [œy]
huis	[y]	[ø]	[œ(i)]
pijp	[y]	[ø]	[ɛi]
rijk	[i]	[e]	[ɛ]
water	[ɔ:]	[ɔ]	[oə]
klein	[eə]	[iə]	[æi]
zout	[u]	[ɑi]	[æi]
koud	[u]	[ɑu]	[ɑu]
blauw	[ɔu]	[ɑu]	[æu]
boom	[oə]	[uə]	[yə]

Vijftien klankverschijnselen (naar Sabine Versieck 1989:6-7)

Maldegem tussen west en oost

- Westelijk dialect in Middelburg en Donk (ongeveer zoals Oedelem …)
- Maldegem (+ Kleit) overgangsdialect
  - Ook wegval van eind-l na lange klinkers: pijl > peu
  - Maldegem ‘elk ‘t zeune’ / Kleit ‘elk ‘t zeene’
- Adegem: echt Oost-Vlaams.

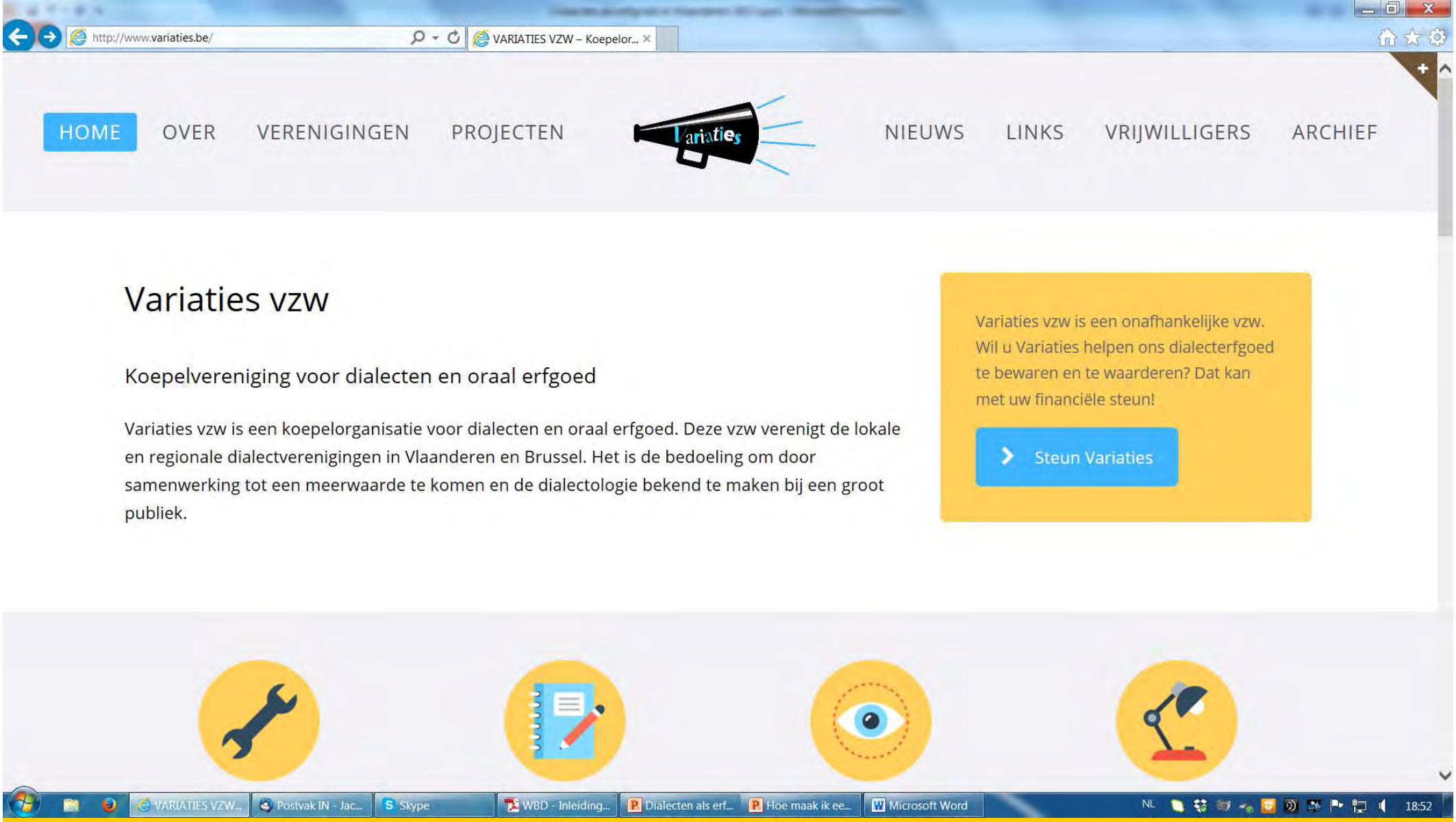

http://www.variaties.**be** =

website van de Koepelvereniging voor Dialecten en Oraal Erfgoed in Vlaanderen.

Ik dank u voor uw tijd en uw aandacht

Digitaliseringsprojecten Dialectologie

- www.dialectloket.be
- www.dialectzinnen.ugent.be
- www.wvd.ugent.be
- www.e-wvd.be
- www.e-wbd.nl
- www.e-wld.nl
- www.woordenbank.be
- https://dsdd.ivdnt.org/DSDD/search
- https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/collecties/databanken/